

Leto XXV.

Številka 9. in 10.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR. DANILO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1909.

VSEBINA.

1. <i>Dr. Fr. Mohorič</i> : Še nekatera vprašanja glede izvršilne razodetne prisege	249
2. <i>Štefan Lapajne</i> : Važne odločbe upravnega sodišča od l. 1876. do l. 1906.	
XIII. Obrtne zadeve	263
XIV. Policijske zadeve	265
XV. Ribišтво	266
XVI. Službene zadeve	267
XVII. Stavbne zadeve	269
3. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo.	
a) Kdor komu molče prepušča gospodarstvo, je zavezan iz dejanj pooblaščenčevih, ako ne dokaže, da je bilo tretjemu pogodniku znano kako drugačno pooblastilno razmerje (§ 1017 o. d. z.)	272
b) Nedostajanja pasivne legitimacije ni upoštevati uradoma, marveč se mora izrecno ugovarjati; ni zadosti, ako se pri ugovorih zoper menični plačilni nalog v splošnem trdi, da nedostaje pasivne legitimacije toženčeve, ker je bila menica podpisana po njegovem pooblaščenču, to pa brez dostavka, kažočega na pooblastilo. (Zak. od 19. junija 1872 št. 88 drž. zak.)	278
c) Pomen zemljiškoknjižne (ne: katastralne) mape za lastninske pravde. Varstvo zaupanja v zemljiško knjigo je odreči tedaj, kadar se ob navadni pazljivosti lahko opazi razlika med knjižnim in dejanskim stanjem (§ 1500 o. d. z.). O priposestovanju po §-u 1467 o. d. z.	281
d) Pravica do tožbe po §-u 158 o. d. z. je strogo osebna in je ne more izvrševati brez moževega izrecnega privoljenja njegov, zaradi zapravljivosti mu postavljeni skrbnik	288

(Nadaljevanje na 3. strani.)

Slovenski Pravnik.

Leto XXV. V Ljubljani, 15. oktobra 1909. Štev. 9. in 10.

Še nekatera vprašanja glede izvršilne razodetne prisega.¹⁾

Piše dr. Fr. Mohorič.

Treba je še opozarjati na nekatera posebna vprašanja, ki zadevajo razodetno prisego po §-u 47 izvrš. r.

Ker zakon v §-u 47 izvrš. reda zahteva izkaz breuspešne izvršbe (»če je oprava izvršbe ostala brezuspešna«), je v knjigi in praksi nastalo vprašanje, ali je razodetna prisega dopustna tudi 1.) pri zavarovalni izvršbi, in 2.) pri začasnih odredbah.

1.) Fürstl izvaja iz tega, ker pri zavarovalni izvršbi ne gre za plačilo ali dajatev, marveč samo za zavarovanje, — da pri zavarovalni izvršbi razodetna prisega ni dopustna (str. 33), in cituje odločbo št. 11.077 Gl. U.

Toda temu nasproti je pomisliti, da se z izvršilnimi sredstvi predvsem izvršenčevo premoženje le zasega in zaseženo drži, — dokler se ne omogoči ali izkaže potreba za daljno realizovalno izvršbo. In ta izvršilna sredstva imajo ali zgolj pravne (ideelne) nasledke, za drugega nevidne, kakor na pr. rubež terjatve, prisilna zastavna pravica na nepremičninah; — ali pa povzročajo mimo pravnih tudi dejanske posledice in omejitve izvršenca, kakor na primer: hramba, prisilna uprava itd. O izvršilnih sredstvih, ki povzročajo razun pravnih in dejanskih tudi še osebne posledice za izvršenca, tu ni treba govoriti podrobno.

V §-u 374 izvrš. r. dovoljuje zakon sredstva, — ista kakor pri izvršbi zaradi plačila ali dajatve — torej po vsej priliki izvršilna sredstva: 1.) z zgolj pravnimi nasledki, predznambo zastavne pravice na nepremičnine, pri — notabene — že zarubljeni terjatvi preodkaz v poteg; 2.) rubež premičnin in — kakor pravilno izvaja pravosodno ministrstvo k

¹⁾ Glej »Slovenski Pravnik« l. 1909 na str. 65 in nasl. ter 97 in nasl.

§-u 374 — tudi hrambo premičnin in slednjič tudi prisilno upravo, torej izvršilna sredstva ne samo s pravnimi, ampak tudi dejanskimi nasledki.

Fürstlova trditev, da ima zavarovalna izvršba samo zavarovalen namen in ne tudi izterjevalnega, — je pač vzeti »cum grano salis,« kajti ta izvršba ima zavarovati ravno dajatev ali plačilo terjatve, odnosno izpolnitev in zadostitev judikatne obligacije, ki lahko obsega tudi dajatev in plačilo. Ta izvršba naj zagotovi dajatev ali plačilo, sploh izpolnitev judikatne obligacije »conditione juris« 1.) da postane judikatna obligacija pravnomočna — in 2.) pri pravnomožni judikatni obligaciji, da zapade posamezni obrok vračajoče se terjatve (preživninski obrok, § 372 izvrš. reda) v plačilo.

Zavarovalna izvršba pa postane — »conditione impleta« — izterjevalna izvršba »ipso iure«, kadar je to iz stvarnih razlogov možno, tako na primer pri rubežu premičnin, ali pa »ope et facto hominis« — le v posebnih položajih iz formalnih razlogov, z ako na pr. pri zemljiški knjigi, kjer je potreba predznamovano zastavno pravico po izrecni določbi zakona (§§ 4, 40, 41 o. z. z.) posebej opravičiti, § 89¹ izvrš. reda.

Posledica prave izterjevalne izvršbe, ki nastane »impleta conditione« in »ipso iure«,¹⁾ je pač dejstvo, da je moči v takem slučaju takoj predlagati nadaljna realizovalna izvršilna sredstva, ne da bi trebalo zopet rubeža, odnosno dotičnega prednjega prvega izvršbenega koraka.

Tudi besedilo zakona (»argumentum«: se sme dovoliti oprava izvršilnih dejanj § 370 izvrš. r. in — je dovoliti opravo izvršilnih dejanj § 371¹ l. c.) označuje pravo izvršbo, omejeno samo »conditione juris«, da terjatev postane pozneje pravomočno izvršljiva ali da zapade.

Enako kakor Fürstl zanikuje tudi v praksi Fellner-Ohmeyer št. 132^b, 739, 740 pri zavarovalni izvršbi dopustnost razodetne prisege — iz razloga, ker so v § 374 izvrš. reda vsa izvršilna sredstva ravedena taksativno in med njimi sredstva po § 47 z razodetno prisego ni najti, in dalje iz razloga,

¹⁾ Glej Neumann, Komentar str. 988, 966; Fürstl stran 701; odl. št. 14.782, Fürstl ibidem; od l. 14. julija 1903 št. 10.546, Gl. U. novi št. 2405.

ker se izvršilna sredstva prvega dela izvrš. reda (o izterjevalni izvršbi) in sredstva drugega dela (o zavarovalni izvršbi) domnevno izključujejo.

Enako uči tudi Neumann, str. 223, nedopustnost razodetne prisega pri zavarovalni izvršbi, ker razodetna prisega ni navedena med izvršilnimi sredstvi, ki so dopustna po §-u 374.

Meni se zdi to izvajanje pomotno. V §-u 374 se ravno tako kakor o razodetni prisegi po § 47 ne najde niti senca besedice o dopustnosti hrambe ali cenitve premičnin poleg dovoljenega rubeža premičnin. In vendar ne more biti dvoma, da je hramba in cenitev dovoljena in dopustna, četudi v § 374 ni imenovana! Zakaj? Zato ker rubež nastopa pred hrambo in cenitvijo in ker hrambo in cenitev dejal bi organično dopolnjuje. V tem zmislu se je pravilno izreklo tudi pravosodno ministrstvo k §-u 374 za dopustnost hrambe pri zavarovalni izvršbi.

Dopustnost razodetne prisega pri zavarovalnem rubežu pa izhaja že »ex ratione legis«. Zakon dovoljuje pri zavarovalni izvršbi zasego izvršenčevega premoženja. Kaj pa izvršitelju koristi in hasne pravica izvršbene zasege, če zakon pusti izvršencu odprto pravico, da skriva svoje premičnine in jih tako odtegne zavarovalni in pozneje »ipso iure« v izterjevalno spremenjeni izvršbi! Zavarovalna izvršba bi bila ali vsaj bi lahko postala sredstvo, da se izvršenca svari pred izterjevalnim rubežem. Oprava zavarovalnega rubeža ga namreč na pretečo izvršbo opozori, — proti skritju premičnin ni sredstva.

To je pač tako protislovje s smerjo zakona, da se trditev o nedopustnosti razodetne prisega, edinega sredstva za poizvedbo skritih premičnin in skritega izvršenčevega premoženja — pri zavarovalni izvršbi ne da vzdrževati. Z zavarovalno izvršbo si pridobi izvršitelj prednost za svojo »conditione iuris« izvršljivo terjatev, — pa to prednost naj bi izvršenec samovoljno lahko onemogočil? To pač ne gre!

Pa tudi iz formalnih ozirov ni nobenega zadržka za dopustnost razodetne prisega pri brezuspešni zavarovalni izvršbi. Taksativno navedeni rubež — oziroma njegova brezuspešna oprava je zakonit predpogoj, premisa razodetni prisegi, — kakor rubež istotako nastopa pred hrambo, cenitvijo. Z navedbo, odnosno taksativno dopustnostjo rubeža je torej dana organično — tudi

dopustnost razodetne prisega. Domnevna mejsobna izključivost določeb prvega dela § 1—369 izvrš. reda in drugega dela § 370 l. c. pač ne velja. Osobito obsegajo §§ prvega dela 1—86 izvrš. reda splošna določila za izvršilno postopanje in le-ta veljajo nedvomno tudi za drugi del (§§ 14, 27, 50-56, 74, 78). Tudi razodetna prisega po §-u 47 se nahaja v splošnem delu in je torej za vse v zakonu navedene sposobne izvršbe dopustna, — kadar ostane njih oprava brezuspešna. Nasprotno naziranje dovede do paradoksnih posledic.

Sicer se pa izreka za dopustnost razodetne prisega pri zavarovalni izvršbi dovolj jasno komentar v Ger. Halle 1899—1900 št. 51 str. 590 pri § 45 izvrš. reda takole: »Nazor Fürstlov in vrhovnosodne odločbe, ki jo navaja, da je razodetna prisega pri zavarovalni izvršbi nedopustna, — nima potrebne utemeljitve. Zakon govori (v § 47) samo o izvršbi zaradi denarnih terjatev, ne da bi razločeval med izterjevalno ali zavarovalno izvršbo, in nikjer zakon ne govori o poplačilu izvršitelja, ampak samo o brezuspešnosti izvršbe sploh.«

2.) Kaj pa pri začasnih odredbah? Ali je tukaj razodetna prisega dopustna? Lahko bi se sklepalo tako: Če razodetna prisega ni dopustna pri zavarovalni izvršbi, tem manj more biti dopustna pri začasnih odredbah, pri katerih se, vsaj na prvi videz, o »izvršbi« sploh ne da govoriti.

Toda tudi tukaj stvar ni tako preprosta.

Začasne odredbe so dopustne že pred pravdo in tekom pravde, — torej brez vsakega izvršilnega naslova; dopustne so pa tudi tekom izvršbenega postopanja samega, torej tudi na podlagi izvršilnega, pravomočnega naslova (§ 378 izvrš. reda). Pri izvršbi zaradi denarnih terjatev sočasne odredbe izključene, če je možna zavarovalna izvršba (§ 379).

V obče »in abstracto« se torej ne da reči, da bi bila razodetna prisega pri začasnih odredbah sploh nemožna. Če je možna ali nemožna — »in concreto« je to »quaestio facti«, če so možni ali nemožni predpogoji §-a 47 izvrš. reda.

Opozarjalo se je, da je zavarovalna izvršba dovoljena in dopustna samo zaradi denarnih terjatev, ačasne odredbe so dopustne tudi v zavarovanje drugih zahtevkov, tako na primer

na izročitev ali dajatev telesnih stvari, katerih poizvedbo omogočuje, ako je izvršilno dejanje (odvzetje) brez uspeha, ravno razodetna prisega po zmislu §-a 47¹ izvrš. reda.

Razodetno prisego pri začasnih odredbah dovoljuje Fürstl (komentar str. 133, toč. 3), ki njeno dopustnost odreka pri zavarovalni izvršbi, -- žal, ne da bi glede začasnih odredb svoj nazor podprl s kakimi razlogi.

Konkreten slučaj za razodetno prisego bi bil na pr. ta-le: Dolgo let izvršenec ni plačal nobene preživnine za otroka, dasi je iztožena in izvršljiva, ker se je neznano kam izgubil. Naposled se poizve, da je zemljiški posestnik v ugodnih razmerah; izvršbeno se zaseže njegovo zemljišče za vse zapale obroke in po zavarovalni izvršbi § 372 izvrš. reda se zavaruje bodoče enoletne obroke s predznambo zastavne pravice. Izvršenec hitro plača tudi zavarovane obroke za eno leto naprej, zemljišče proda in izkupilo skrije. Nato se doseže začasna odredba -- na zavarovanje v bodoče zapadajočih preživnin, dokler otrok ne izpolni štirinajst let -- s hrambo izvršenčevih premičnin, osobito s sodno položbo dotičnega zneska gotovine. Oprava začasne odredbe je dognala, da se pri izvršencu ni našlo ne denarja ne premičnin, ker je vse bil skril. Praksa si v takem slučaju ne ve pomagati, -- in odklanja dopustnost razodetne prisega iz razloga § 374¹ izvrš. reda, da razodetna prisega niti pri zavarovalni izvršbi, niti pri začasni odredbi §-a 379, 382 izvrš. r. ni taksativno sonavedena. Upravičencu je odprta samo kazenska pot zoper nagajivega dolžnika, naravno posredovalno sredstvo §-a 47 izv. r. se odreče. Kazenska pot pa je težavna, ker obdolženec sme trditi neresnico, in upravičenec tudi nima edinega dokaznega sredstva po §-u 47 izvrš. r.

Če pa zakon po svoji smeri dovoljuje sredstva, ki naj zavarujejo za bodoče zaseganje izvršenčevega premoženja, ravnal bi proti samemu sebi, če bi dal zavezancu prosto, ali pusti zaseči premoženje, ali pa naj ga skrije, dobro vedoč, da za prisilno najdbo, oziroma iskanje ni pravnega pomočka.

Stvar je torej povsem enaka, kakor pri zavarovalni izvršbi: Če zakon dovoli taka izvršilna sredstva, katerih brezuspešna oprava ustvari lahko položaj za razodetno prisego, predpogoje in premise zanj, -- ni uvideti, zakaj bi ne dovolil tudi dejanja,

ki organično sledi opravljenemu prisilnemu sredstvu — kakor hramba, cenitev rubežu, — tako tudi razodetna prisega brez-uspešnemu izvršilnemu sredstvu.

Dovoljujoč prednja prisilna sredstva je zakon že dovolil njih dopolnilo — razodetno prisego, katero je zato tudi postavil v splošni del, in je torej v posebnem delu ni bilo treba imenovati posebej. Besedo »izvršba« v § 47¹ izvrš. r. je pač razlagati v širšem zmislu dovoljenih in zakonito dopustnih izvršilnih sredstev.

Vprašanju o dopustnosti razodetne prisega pri začasnih odredbah se da načelno pritrditi iz stvarnosti razodetne prisega in izvršbe same.

Naše pravo ustanavlja razodetno prisego tudi zunaj izvršbe za zasebnopravno pravico. (§§ 823, 1012, 1198 o. d. z.; čl. 101, 158, 270 trg. z.; čl. XLII uvodnega zakona k c. pr. redu).

Po teh določbah so nekateri činitelji pravno obvezani k razodetni prisegi na podlagi posebnega, med strankami obstoječega pravnega razmerja kakor solastnik, oskrbujoči družnik, pooblaščenec, negotiorum gestor itd. Le-to obveznost pa je še le dognati in ugotoviti spornim potom, in izpolnitev se doseže po pravomočni razsodbi potom neposredne izvršbe na razodetno prisego.

Tukaj torej sploh ne pride poprej do rubeža ali kakega drugega sposobnega izvršbenega dejanja v zmislu zahtev §-a 47 izvrš. r. Pred pravomočno razsodbo torej ni mogoče predlagati take razodetne prisega, ki je ravno vsebina judikatne obveznosti. Pa tudi sicer je razodetna prisega možna samo na podlagi kakega izvršilnega naslova.

Na podlagi tega stvarnega položaja je torej samo ob sebi izključena možnost razodetne prisega takrat, kadar predlagatelj sploh nima izvršilnega naslova. Začasne odredbe so pa možne tudi pred izvršbo, ali da govorimo z zakonom: pred začetkom spornega postopanja, to je pred tožbo, in tekom spornega postopanja, to je pred razsodbo (§ 378¹ izvrš. reda). Zato ne more biti dvoma, da je začasna odredba s sredstvom razodetne prisega pred dosego izvršilnega naslova izključena.

Razodetna prisega je torej omejena naravno in stvarno samo na slučaje, v katerih ima predlagatelj v rokah izvršilen naslov, ki je a) ne pravomočen, vendar

vsaj za zavarovalno izvršbo sposoben ali b) pravomočen in za vsako primerno izvršbo sposoben.

V slučaju a) terja zakon tak izvršilen naslov, o katerem se da trditi z 99% gotovosti, da postane pravomočen (pripoznalna sodba § 371¹⁻⁴ izvrš. r.); slučaj zavarovalne izvršbe v inozemstvu § 371 izvrš. reda pa tukaj iz mednarodnih odnošajev tako ne pride v poštev.

V slučaju posebnega izvršilnega naslova torej ni načelnega zadržka za izvršbeno razodetno prisego kot začasno naredbo, ki je torej pri sicer danih predpogojih možna in dopustna tekom izvršbe in tudi tekom zavarovalne izvršbe, če so dopustna potrebna predhodna izvršilna sredstva.

3.) Ker je razodetna prisega dopustna tudi v konkurznem postopanju (§§ 66, 97 kk. r.), je nastalo vprašanje, kak vpliv ima prisega §-a 47 izvrš. reda na prisego v konkurzu, in kak vpliv konkurzna na izvršilno?

Če se otvori konkurz pred dovolitvijo razodetne prisega, pred odreditvijo naroka za zaslišanje izvršenca, in še dalje pred pravomočno odreditvijo prisežnega naroka, tedaj pač ni dvoma, da izvršilna razodetna prisega nima mesta in ni dopustna (11, 12² kk. r.). Po dovolitvi, odnosno otvoritvi konkurza ni moči več dovoliti nobene izvršbe, nobenega izvršilnega sredstva, če ni že — kakor pri rubežu, pri zemljiškoknjižni zastavni pravici — pridobljena kaka stvarna izvršilna pravica. Če se pa pred otvoritvijo konkurza razodetna prisega že pravomočno določi in odredi na določeni narok, — pač ne bo več zadržka, da se izvršilni prisežni narok zares tudi opravi in da izvršenec pri tem naroku prisego tudi stori. Izvršitelj je v tem slučaju dobil pravomočno izvršilno pravico — slično stvarni izvršilni pravici po rubežu, — toda na negativni brezuspešni strani izvršbe, kakor z rubežem na pozitivni uspešni strani izvršbe.

Smer določbe § 12² kk. r. je pač ta, da je vse prosto, do tedaj ne z izvršbo, odnosno na pr. ne z izvršilno zastavno pravico zaseženo izvršenčevo premoženje predmet konkurza, in izključena so vsa izvršilna dejanja, ki bi pozneje po odreditvi konkurza kridarjevo premoženje odtegnila konkurzni masi.

Z razodetno prisego po § 47 izvrš. reda se v tem oziru pravice konkurzne mase glede kridarjevega premoženja ne prikrajšajo, in torej v tem oziru ni nasprotja med izvršilnim in konkurznim zakonom. Narobe razodetna prisega po §-u 47 more biti samo v korist konkurzne mase, ker je ravno že predlagana, in takoj brez odlašanja razkaže vse izvršenčeve, odnosno kridarjeve imovinske razmere. Razlogi umestnosti gotovo niso, ki bi v področju konk. reda nasprotovali izvršilni razodetni prisegi. Tukaj se marveč prihrani čas in stroške novega predloga.

Nasprotno pa se po konkurznem redu tudi ne sme kršiti izvršitelju nobena pridobljena izvršbena pravica, ki je postala stvarna. Sicer bi izvršitelj imel ravno tako pravico kot skladni upnik predlagati razodetno prisego po §-u 97 kk. r., ki je po stvari in vsebini enaka prisegi po §-u 47 izvrš. reda razun dopolnila prisežnega besedila, da je seznam premoženja tudi popoln; to dopolnilo se bo iz stvarnih razlogov dodalo lahko tudi prisegi po § 97 kk. r. Tukaj torej ni najti stvarne ovire.

Seveda prisega po § 47 izvrš. reda nima te posledice, da bi izvršitelj mogel zaseči z novo izvršbo potom prisega razodeto premoženje izvršenčevo; novi rubež je po dovolitvi konkurza izključen, prekludovan. Izvršilna odtujitev kridarjevega premoženja je po § 12² kk. reda nedopustna, in v tem slučaju pride prisega po §-u 47 vsem konkurznim upnikom istotako v korist, kakor izvršitelju.

Iz razlogov umestnosti je namreč opozarjati na to, da kasneje, ako se prepreči razodetna prisega po § 47, lahko izostane predlog na razodetno prisego po § 97 kk. r. ali se onemogoči, ko kridar dejansko pobegne. Sicer pa se bo v praksi ta slučaj redkokdaj dogodil. Kajti izvršenec, pri katerem se ni našlo zarubnih stvari, navadno tudi nima toliko premoženja, da bi se mogel dovoliti konkurz, razun če je izvršenec res imetje prikril. Vrhovnosodna odločba 29. maja 1900 št. 722, št. 283 Nowak (novi), v enakem slučaju iz tega razloga odklanja prisego po §-u 47 izvrš. reda, ker se po dovolitvi konkurza ne more začeti nobena izvršba, oziroma potom izvršbe ne da odtujiti nobeno kridarjevo premoženje. Kakor se je zg. oraj izvajalo, se to tudi s prisego po § 47 ne zgodi in tudi ne namerava in nobena nova izvršba ne začne.

Proti dopustnosti izvršilne razodetne in za edino dopustnost konkurzne razodetne prisega po §-u 97 kk. r. se izreka Neumann (komentar str. 228), ne da bi pri tem omenjal ali izločeval slučaj pravomočno odrejenega naroka po § 47, kajti po odreditvi konkurza so možni izvršilni čini le za realizovanje zastavnih, pred konkurzom pridobljenih pravic — (bolje bi se reklo »in abstracto«: stvarnih izvršilnih pravic). Toda izvršilni red — je napram konkurznemu redu »lex posterior« in se ne sme brez izrečne določbe razlagati utesnjevalno. Za razodetno prisego je treba pravomočne prisežne odredbe, pravomočnega, prisežni narok odrejajočega sklepa, katerega poznejšnji konkurz več ne more razveljaviti, pač pa odrejeni konkurz zabrani, da odrejeni izvršbeni razodetni narok ne postane pravomočen. Neumann se sklicuje na odl. 29. maja 1909, št. 283 Nowak (novi).

Fürstl (komentar, stran 135) ima samo kratko pripomnjo: Če je dolжник v konkurzu, ima priseči razodetno prisego po § 97 kk. r., — in torej on tudi podrobneje ne razlikuje. Na Fürstla se sklicuje istotako komentar v Ger. Halle pri §-u 47 izvrš. r. in fine.

Nasprotno se je izreklo c. kr. nadsodišče dunajsko 28. marca 1899 R I 58/99, G. Z. ex 1900, da je izvršenec, ki je prisegel razodetno prisego po § 47 izvrš. r. obvezan k razodetni prisegi po § 66 kk. r. (odklonitev konkurza, ker ni premoženja) le tedaj, kadar se verjetno izkaže, da je pozneje pridobil premoženje. Enako odl. 19. maja 1904 št. 6910, G. H. št. 3/04: Če je izvršenec že poprej prisegel razodetno prisego po § 97 kk. r., se ga sme siliti k izvršilni razodetni prisegi po §-u 47² izvrš. r. samo tedaj, kadar se verjetno izkaže, da je pozneje pridobil (novo) premoženje. — Enako (pravilno) odl. 7. oktobra 1902 št. 13.618, Nowak 637/V: Tudi onega, ki je prisegel razodetno prisego v zmislu §-a 66² kk. r., se sme siliti k prisegi izvršilne razodetne prisega po §-u 47² izvrš. reda le tedaj, kadar se verjetno izkaže, da je poslej pridobil premoženje.

Izvršencu, kakor tudi kridatarju se ne sme delati ponovno in sploh večja sila, kakor je stvarno zares potrebna. Zato ima v gotovih slučajih izvršilna razodetna prisega veljavo tudi glede konkurza, in narobe konkurzna prisega glede izvršbe, — in bo vsled izvršilnih predpisov prisego, odnosno prisežno besedilo raz-

tegniti tako, da bo obsegalo tudi izjavo o popolnosti imovinskega seznama.

4.) Ponovitev izvršilne razodetne prisega je po § 49 izvrš. r. omejena. Vpraša se, kako dolgo in pod kakimi pogoji »in concreto« je ponovitev prisega dopustna?

Zakon navaja: a) Kdor (izvršenec) je prisegel razodetno prisego po §-u 47 izvrš. r., je nasproti (istemu in) tudi drugim izvršiteljem primoran k razodetni prisegi samo tedaj, kadar se verjetno izkaže, da si je pridobil imovino pozneje.

b) Kdor je prisegel razodetno prisego, ker se stvari, ki bi jih moral izročiti ali dati, pri njem niso našle, — je zaradi istega zahtevka k novi razodetni prisegi primoran le tedaj, kadar se verjetno izkaže, da se je pozneje izpremenil izvršenčev položaj glede imetja stvari, ali glede vednosti.

c) Enak izkaz verjetnosti, da si je izvršenec pridobil novo imovino, zahteva zakon tudi, kadar je po končanem 6 mesečnem zaporu izvršencu, da se zopet izsili prisežna izpoved o stanju njegove imovine, prisoditi zapor vnovič (§ 49).

Ad a, c.) Če je enkrat razodetna prisega storjena, se na podlagi neizpremenjenega stvarnega položaja ne sme več ponoviti (»rebus sic stantibus«), ker bi se s ponovnim predlaganjem, ozir. priseganjem delale brez potrebe in nenravno izvršencu neprimlike.

Kako dolgo, odnosno do katerega časa se sme razodetna prisega v zmislu §-a 49 izvrš. reda vnovič predlagati in ali se s tem prvotna izvršba nadaljuje?

V danem položaju pač izvršitelj, poizvedši novo premoženje izvršenca, ne bo predlagal razodetne prisega, ampak bo takoj z novo izvršbo zasegel ali skušal zaseči nanovo poizvedeno premoženje. In šele, če bo izvršba zopet brezuspešna — bo predlagal zopet razodetno prisego vsled novih predpogojev §-a 47 izvršilnega reda, vsled nanovo izkazane brezuspešne izvršbe. Tekom nove izvršbe bode torej izvršitelj predlagal novo razodetno prisego. In izkazati bo moral verjetnost, da je izvršenec pridobil novo imovino. To velja za slučaje istega izvršitelja in istega izvršilnega naslova.

S storjeno prisego se dotična prejšnja izvršba z dodatno izvršbo po §-u 47 izvrš. reda dožene — po negativni brez-

uspešni strani, — in je mora biti sedaj konec. Za odmero končnih stroškov tega izvršilnega postopanja je merodajen mesečni rok §-a 72² izvrš. reda kakor posledica dognane negativne izvršbe.

Kako pa je stvar pri novem izvršitelju (ad b)? Ali more novi izvršitelj kar brez nove izvršbe samo na podlagi brezuspešne izvršbe drugega poprejšnjega izvršitelja predlagati prisego po §-u 49? Zgoraj navedeno velja v posebni meri za novega izvršitelja. Če novi izvršitelj poižve ali sumi pri izvršencu novo premoženje, je takoj zasači, ker ga sicer kdo drug prehitil. In šele na podlagi lastne brezuspešne izvršbe bo izkazal verjetnost, da je izvršenec nanovo pridobil premoženje, in predlagal novo razodetno postopanje po §-u 47 izvrš. reda.

Če so pa razni izvršitelji predlagali istočasno ali vsaj drug za drugim izvršbo, bo razlikovati, ali so predlagali enako (morda samo premočninsko) izvršbo ali pa vsak različno izvršbo. In če se pri enaki (premočninski) izvršbi opravi rubež z zaznambo na prvotnem rubežnem zapisniku (§ 257 izvrš. reda), pride pozneje tudi do pristopa glede dražbe (§ 267² izvrš. reda); — celo izvršbo je smatrati glede postopanja za enotno, in končna brezuspešnost izvršbe je izkazana in veljavna za vse udeležene posamezne izvršbe.

Če pa je več izvršiteljev istočasno predlagalo različne izvršbe, — je treba presojati uspeh vseh izvršb in vsake posamezne izvršbe. Pozitivni uspeh posamezne izvršbe izključuje predpogoje za razodetno postopanje po §-u 47 izvrš. reda za dotičnega in morebiti tudi za druge izvršitelje, katerim se že s tem izkaže zasežno premoženje, če je zadostno tudi za pokritje terjatev drugih izvršiteljev § 39⁸).

Če so pa vse posamezne izvršbe brezuspešne, — je vsak izvršitelj sam zase dognal in so dognali tembolj vsi skupaj predpogoje za razodetno postopanje po §-u 47 in se lahko vsak sklicuje na brezuspešnost svoje izvršbe in na brezuspešnost drugih, — vsak izvršitelj je pa ustanovil samo svoje predpogoje za postopanje po §-u 47, in prisežno postopanje se more formalno vršiti izključno v njegovem slučaju (aktu); priti pa sme samo do enkratne prisega.

Samo v enem slučaju, če se namreč predlagajo enake izvršbe hitro druga za drugo, bi se na prvi pogled zdela oprava

izvršbe za poznejše slučaje nepotrebna, in bi se na prvi videz lahko reklo, da brezuspešna oprava prve izvršbe zadostuje za naslednje.

Toda temu nasprotuje dejstvo, da je pač dovoljena oprava izvršbe — odnosno oprava rubeža brez zaseganja novih premičnin le ob uspešnem rubežu, v katerem se je bilo zarubilo ali po položaju moralo zarubiti mnogo več premoženja, kakor zahteva pokritje izvršljive terjatve (vol za malo terjatev), ali kjer zarubitev novih stvari ni možna, ker jih ni (257 izvrš. reda); nikakor pa ni dovoljena in dopustna oprava brezuspešnega rubeža z zaznambo. Izvršilni organ mora namreč v vsakem posameznem slučaju iti znova rubit in v vsakem posameznem slučaju znova dognati, ali se da uspešno kaj zarubiti ali pa se izkaže rubež brezuspešnim. Zato je predpisano tudi posebno obvestilo za zaznambní rubež (obrazec 160), za brezuspešni rubež (obrazec 160b), za opravo izvršbe z novim rubežem (obrazec 160).

Novi izvršitelj mora torej iznova izpolniti vse predpogoje za razodetno prisego v zmislu §-a 47 izvrš. r. Stvarna in poprej brezuspešno opravljena izvršba je predpogoj.¹⁾ Če pa je prednja izvršba ostala tudi za poznejšnje izvršitelje brezuspešna, je s tem izkazano, da izvršenec ravno premoženja nima, in razodetna prisega po §-u 49 ni dopustna. Poznejšnji izvršitelj bode torej moral razen brezuspešne izvršbe še verodostojno izkazati nove okolščine, iz katerih je sklepati, da je izvršenec pridobil novo imovino,²⁾ torej: da je zaslužil s kakim opravljenim delom, da je kaj podedoval, zadel pri srečkanju, prišel v ugodno službo itd. Če se to izkaže verjetno, bo moral izvršenec priseči novo prisego v novi, poznejšnji izvršbi, in odslej je le-ta prisega merodajna za nadaljnje predloge v zmislu §-a 49. Prejšnja prisega je torej svojo konstitutivno moč izgubila in jo je treba, ne več merodajno, v pri-sežni knjigi izčrtati.

5.) Kar nadalje zadeva vprašanje, če je tudi brezuspešna politična izvršba sposobna ustvariti predpogoje za izvršilno

¹⁾ Primerjaj tudi Fellner-Ohmeyer št. 134.

²⁾ Sicer bi se poljubnokrat lahko doseglo brezuspešno izvršbo in prisego.

razodetno prisego, je praksa pripisovala začetkoma tudi tej izvršbi tako moč, toda knjiga in praksa je ta nazor kmalu zavrgla, kajti izvršilni zakon more v tem pogledu imeti le sodno izvršbo v mislih, ne pa politične, katere ne more sodišče nadzorovati.. —

Po §-u 3² izvrš. reda more izvršilna sredstva predlagati le upravičena stranka — izvršitelj (zahtevajoči upnik), kateremu se izvršba dovoli samo pri civilnih sodiščih na podlagi izvršilnih naslovov, a takih znakov in predpogojev pri politični izvršbi ni. Sodišče pa se na podlagi politične brezuspešne izvršbe tudi ne more prepričati, če je izvršba res utemeljeno ostala brezuspešna. Na podlagi političnega rubeža sodišče ne more dovoliti prodaje. Pri opravi izvršbe mora izvršilni organ, če treba, popisati vse in vsako izvršenčevo premoženje, in se iz dotičnega poročila razvidi ves izvršenčev imovinski položaj, — a tega pri politični izvršbi tudi ni.¹⁾

6.) Sploh pa je bilo v knjigi in praksi dvomljivo in še sedaj ni povsem jasno to, kdaj je smatrati izvršbo za brezuspešno?

Nekateri so izvajali, da je izvršba brezuspešna že tedaj, kadar ostane brezuspešen rubež premičnin. Drugi so terjali brezuspešnost premičninske in nepremičninske izvršbe, da se pa na možnost na pr. izvršbe na terjatve ni ozirati. Zopet drugi so hoteli, da se izvršba izkaže brezuspešna šele po opravi dražbe in razdelitvi skupila.

Stvar je pa ta, da se vprašanje o brezuspešni izvršbi — »in abstracto« ne da rešiti, — marveč je to vselej — konkretno vprašanje »quaestio facti.«

Vprašanje o uspehu izvršbe je podrejeno vprašanju o obsegu izvršbe. In za rešitev le-tega vprašanja, — o primernosti, potrebnosti in zadostnosti izvršilnega obsega je pred koncem izvršbe merodajna samo zadostna jasnost stvarnega položaja. Kakor sme sodnik že pri dovolitvi izvršbe izvršbo utesnjevati, odnosno omejevati le tedaj, kadar se že iz predloga (in tekom izvršilne oprave iz položaja) jasno razvidi, da zadostuje

¹⁾ Glej Sperl: Ger. Z. št. 11 ex 1900; pravosodno min. pojasnilo 31. maja 1899 št. 9859, Neumann, stran 225.

v poplačilo izvršitelja že eno ali nekaj predlaganih izvršilnih sredstev (§-i 14., 41., 27., 96., 279 izvrš. reda), tako je tudi vprašanje o uspešnosti ali neuspešnosti zavisno od jasnosti ali nejasnosti stvarnega položaja, — in je smatrati izvršbo za brezuspešno, če iz njene oprave vsaj po navadnem teku stvari ni pričakovati nobenega ali vsaj ne tolikega uspeha, plačila ali zadostila, da bi se dosegli ali presegli izvršilni stroški. Če torej recimo premičninski rubež nima nobenega uspeha, če se ni pri rubežu našlo nič ali sploh le nekaj neznatnih premičnin, in ima izvršenec po odprti zemljiški knjigi prezadolženo zemljišče, se izvršba lahko smatra za brezuspešno, ker to izkazuje na prvi pogled ves stvarni položaj.

Nikakor pa ni trditi, da je izvršba že brezuspešna, če izvršenec nima premičnin in nepremičnin, ko pa ima zanesljive terjatve, bodisi zavarovane ali tudi nezavarovane in zadostno izkazane (po listinah, menicah itd.). Seveda so terjatve — najnezanesljivejše premoženje, in je za to treba največje pozornosti, v posebnem slučaju pa so morda zanesljive in sigurne nad vsak dvom.

Sicer pa zakon v §-u 47 sam proglašja vprašanje o uspešnosti izvršbe za »*quaestio facti*«, ko našteva nekatere posebne slučaje: ker se ni našlo nič stvari , ali če so se našle samo nezadostne — ali že po drugih upnikih zasežene stvari ; to je le omejitev dokaza o brezuspešnosti izvršbe za nekatere tipične slučaje, ki bi se sicer lahko razlagali različno.¹⁾

»In abstracto« je torej napačna vrhovnosodna odločba: Rubež (? — izvršba — oprava izvršbel) je brez uspeha, če se ne najde zarubnih stvari, pač pa več pristoječih terjatev (26. septembra 1900 št. 11.363, Ger. Z. stran 80 ex 1901).

Nasproti pravilno 21. marca 1901 št. 3765 Centr. Bl. št. 6.: Ako ima izvršenec dovolj nepremičnine, je predlog na razodetno prisego zavrniti. — Dalje 2. aprila 1901 št. 4634 uk. št. 399: Izvršenca, ki poseduje mimo premične imovine, tudi nepremično imovino, se takrat, kadar samo premičninska izvršba ni imela uspeha, ne more siliti k razodetni prisegi po §-u 47 izvrš. reda.

¹⁾ Zakon je ustvaril neko dokazno domnevo: če je stvarni položaj tak, potem je vselej smatrati izvršbo za brezuspešno; zakon je z naštevanjem teh podrobnosti izkaz brezuspešne izvršbe olajšal.

Enake vsebine in zmisla je tudi odločba od 9. januarja 1901 št. 18.046, Jur. Bl. št. 11.

»In abstracto« povsem nepravilno se glasi odločba od 25. junija 1901 št. 9225, Ger. H. 31 ex 1902: Besedilo §-a 47 izvrš. reda dopušča samo to razlago (!), da je nedostatek pokritja s premično imovino edini pogoj razodetne prisega. (!) Nasproti zopet abstraktno povsem pravilno se glasi odločba od 13. maja 1903 št. 6839, Not. Z. 28/03: Če je možno z izvršbo na druge imovinske predmete, kakor na premičnine, doseči poplačilo, tedaj je predlog na razodetno prisego nedopusten. —

Vажne odločbe upravnega sodišča od 1. 1876. do 1. 1906.

Izbral in priredil **Štefan Lapajne**, c. kr. okrajni glavar v p.

(Dalje.)

XII. Obrtne zadeve.

105. Politično oblastvo ni upravičeno, obratne naprave, ki so popolnoma po koncesiji ustanovljene in so v obratu, radi javne blaginje ustaviti in rabo prepovedati. (O. 7. maja 1885 št. 1253 Z. IX. št. 2546.)

Politična oblastva so ustavila delo v tovarni umetnih gnojil v l., ker je dognano, da izvira iz te tovarne jako neprijeten smrad, ki prebivalce mesta hudo nadleguje, in da izpuh plinov tudi zdravju mejašev škoduje.

Lastnik tovarne l. L. je vložil pritožbo na upravno sodišče in le-to je odloke političnih oblastev radi nezakonitosti razveljavilo iz nastopnih razlogov:

Iz upravnih spisov je brez dvoma razvideti, da je grajana obratna naprava popolnoma po koncesiji urejena in da je lastnik vse v koncesiji navedene pogoje in omejitve natančno izpolnil.

Ne da se tajiti, da so take obratne naprave lastninski predmeti, katerih raba je imovinsko pravo lastnika. Ker ne pozna obrtno zakonodavstvo nobenih določb, katere bi upravnim obla-

stvom dajale večjih pravic glede teh lastninskih in imovinskih predmetov, kakor napram drugim lastninskim pravicam, torej so ta oblastva edino-le nakazana na določbo §-a 365 obč. drž. zak., po katerem je vsak državljan primoran, ako to zahtevajo občne koristi, proti odškodnini odstopiti celo lastnino in dosledno tudi dopustiti vsako omejitev svojih pravic in svoje lastnine.

Pravnemu načelu, ki velja tudi po obrtnem zakonu (§ 36), in pojmu lastnine, katero je pod varstvom državnih osnovnih zakonov, nasprotuje, da se pridobljene pravice, zasebna lastnina kar z ukrepi upravnih oblastev uničijo.

Iz navedenega torej izhaja, ako je bila potreba ustaviti navedeno obratno napravo iz ozirov javne blaginje, bi se moralo uvesti postopanje na podstavi §-a 365 obč. drž. zak., ne pa kar tovarno zatvoriti.

106. Samo obrtno oblastvo je upravičeno razsojati, je li obratovališče — bodisi pri svobodnih ali rokodelskih obrtih, dopustiti ali prepovedati. (O. 25. junija 1886 št. 1418 Z. X. št. 3128.)

Mestna občina Z. je ukazala zatvoriti mesnico A. P.; deželni odbor dalmatinski pa je ta odlok razveljavil, a tudi upravno sodišče ni ugodilo pritožbi mestne občine iz naslednjih razlogov:

Po obrtnem zakonu spadajo vse obrtne reči v področje političnih oblastev. Ta so poklicana odločevati o pogojih, o izvrševanju, o zadržkih proti izvršujočim osebam, kakor tudi, kadar je obrt zvezan s stalnim obrtovališčem, o dopustnosti.

V predloženem slučaju je politično oblastvo dopustilo nanzanjeno mesnico A. P. in je torej ta dobil pravico ondukaj izvrševati svoj mesarski obrt.

Ako se je občina kasneje prepričala, da je izvrševanje obrta na tem prostoru nedopustno iz zdravstvenih ali drugih ozirov, ni bila upravičena v svojem delokrogu prepovedati nadaljevanja obrtnega obrata, pač pa je morala svoje pomisleke nanzaniti političnemu oblastvu, kateremu je dano na prosto voljo, eventualno prepovedati nadaljevanje obrta.

107. Obrtno-policijska ureditev pri gostilničarskem obrtu. Ni dopustno urediti policijsko uro za posamezen obrt. (O. 12. februarja 1903 št. 1775 Z. XXVII. št. 1540.)

Okrajno glavarstvo v B. je odredilo, da mora A. A., gostilničar v S, svojo žganjarijo zapirati ob 5. popoldne in vsako nedeljo ob 12. dopoldne.

Potom priziva je ministrstvo notranjih del pritožbo A. A. z razlogi odbilo, da je odredba okrajnega glavarstva v § 54 obrtnega reda z dne 15. marca 1883 št. 39 drž. zak. in v krajevnih razmerah zastran javnega interesa utemeljena.

Upravno sodišče pa je vloženi pritožbi ugodilo, ter izpodbijane odloke razveljavilo iz nastopnih razlogov:

Ni sicer dvoma, da imajo obrtna oblastva v zmislu §-a 54 obrtnega reda pravico, obrtno-policijsko urejevati gostilničarske in krčmarske obrte, in da je s tem tudi možnost dana, izvrševanje obrta časovno omejiti, na gotove ure vezati, ali pa policijsko uro določati.

A pod obrtno-policijskim urejanjem gostilničarskega in krčmarskega obrta ni razumeti načina, po katerem mora posamezni obrtnik svoj obrt izvrševati, kajti s tako odredbo se ne urejuje obrt, ampak se samo naklada posameznemu podjetniku omejitev, kateri pa drugi podjetniki enakega obrta niso podvrženi; s tem se povzroči le to, da obrt razni podjetniki na razne načine izvršujejo, — torej se s tem obrt ne urejuje.

Obrtno-policijska ureditev je samo odredba, ki so nanjo vsi podjetniki istega obrta v določenem kraju enako navezani. V le-tem slučaju bi se morala obrtno-policijska odredba glede policijske ure tako glasiti, da bi ta omejitev veljala za vse podjetnike, ki izvršujejo v območju obrtnega oblastva žganjetoč za glavno podjetje.

XIV. Policijske zadeve.

108. Stroški policijske odprave in odgona (§ 14 zak. z dne 27. julija 1871 d. z. št. 88). (O. 15. marca 1879 št. 440 Z. III. št. 449.)

Izpodbijani odlok ministrstva notranjih del je utemeljen v §-u 14 zak. z dne 27. julija 1871 drž. zak. št. 88; po njem spadajo oskrbni stroški od dneva odgonskega odloka do izvršitve odgona med policijske stroške, ki jih mora trpeti ona občina, kjer so bile dotične osebe v zaporu.

109. Občina je dolžna odgnance prevzeti, oziroma je obvezana povrniti stroške, ki so nastali vsled zanemarjenja te dolžnosti. (O. 21. junija 1879 št. 1209 Z. III. št. 519.)

Občina T. je bila obsojena povrniti občini K. odgonske stroške, ker ni hotela dveh odgnancev sprejeti. Po §-u 11 zakona z dne 27. julija 1871 št. 88 drž. zak. je vsaka odgonska občina obvezana, odgnance prevzeti in ni nikake izjeme zaradi tega, ker so odgnanci dospeli šele v pozni noči ter je tudi v zmislu §-a 18 navedenega zakona odgovorna za vse posledice in povrnitev stroškov, ki nastanejo iz zanemarjenja odgonskih predpisov. Upravno sodišče je torej pritožbo občine T. zaradi povrnitve stroškov zavrnilo.

XV. Ribištvo.

110. Politično oblastvo ni pristojno izdati navadno potrdilo, da pripada ribolovna pravica kakemu v deželni deski vknjiženemu posestvu. (O. 29. marca 1889 št. 1192. Z XIII. št. 4598.)

C. kr. domena je vložila prošnjo, naj ji izda politično oblastvo uradno potrdilo, da pripada ribolovna pravica domeni v M., ter vtemeljevala svojo zahtevo, da izvira ribolovna pravica iz prejšnje dominikalne lastnosti grajščine, ter da je to politična zadeva, katero je presojati na podstavi vodopravnih in ribolovnih zakonov.

Politična oblastva so se izjavila za nekompetentna, a tudi upravno sodišče je zgoraj navedeno zahtevo iz nastopnih razlogov odklonilo:

C. kr. domena zahteva, da se ji izda navedeno uradno potrdilo v svrhu vknjižbe ribolovne pravice k zemljiško-knjižnemu vložku grajščine M., torej potrdilo o stvarni pravici, katera je spojena z lastninsko pravico. Politična oblastva so pač le poklicana izdajati uradna potrdila v svojem delokrogu, ne da se pa niti iz vodopravnih, niti iz zakonov in predpisov o ribištvu izvajati pristojnost političnih oblastev, kajti vodopravni zakoni sploh nimajo določb o ribištvu; zakoni o ribištvu določajo pa samo izvrševanje ribolova, osobito izdajo ribolovnih kart, ne pa ribiške pravice same.

Ker se nadalje pristojnost političnih oblastev ne da izvajati iz §-a 27 min. naredbe z dne 19. januarja 1853 št. 10 drž. zak. in tudi ne iz zakona z dne 2. junija 1874 št. 88 drž. zak. zadevajoč uravnavo novih zemljiških knjig, in ker se končno tudi § 383 obč. drž. zakonika ne da tolmačiti tako, da bi bilo političnim oblastvom razsojati o obstoju imovinskih in stvarnih pravic, manjka torej podlaga za pristojnost političnih oblastev; in bilo je torej pritožbo radi neutemeljenosti zavrniti.

111. Ribolovne pravice so zasebne pravice, o katerih razsojajo v spornem slučaju sodišča. Take pravice se ne smejo vknjižiti v vodno knjigo. (O. 27. februarja 1896 št. 1230. Z XX/I št. 9380.)

Občina K. je prosila, da se vpišejo njene ribolovne pravice v potoku K. v vodno knjigo, a je bila s to zahtevo na vseh inštancah zavrnjena.

Vloženo pritožbo je upravno sodišče iz naslednjih razlogov zavrnilo:

V zmislu §-a 100 vodopravnega zakona (za Češko) se smejo le pravice, na podstavi tega zakona pridobljene ali na tem zakonu utemeljene, vpisati v vodno knjigo, a v zmislu §-a 31 vodopravnega zakona ne spadajo ribolovne pravice pod ta zakon in jih radi tega tudi ni moči vknjižiti v vodno knjigo.

A tudi sicer ni bilo povoda, uvesti obravnavo zaradi ribolovnih pravic občine K. Ribolovne pravice so namreč priznane zasebne pravice in se v tem pogledu raztega uradovanje političnih oblastev samo na to, da pri izdavi ribolovnih kart doženejo, kdo nesporno izvršuje ribolov. Ker občina K. ni zahtevala ribolovne karte, ali pa vsaj zaznamek pravice do ribolovne karte, so upravna oblastva z vso pravico odklonila uvedbo obravnave v tej zadevi.

XVI. Službene zadeve.

112. Sodni uradnik nima pravice do stalnega upokojenja po splošnih penzijskih predpisih, ako je proti njemu izšla pravnomočna disciplinarna razsodba, da je vpokojen za nedoločen čas znižano pokojnino. (O. 22. februarja 1883 št. 326. Z VII. št. 1673.)

Začasno znižano pokojnino upokojeni sodnik V. Z. je zahteval, da se ga postavi v stalni pokoj.

Upravno sodišče je njegovo, zoper justično ministrstvo naperjeno pritožbo zavrnilo iz sledečih razlogov:

Vpokojenje na nedoločen čas znižano pokojnino je v zakonu o disciplinarnem postopanju sodnih uradnikov z dne 21. maja 1868 št. 46 drž. zak. disciplinarna kazen, katero sme na zadnji inštanci na priziv le najvišje sodišče potrditi ali razveljaviti. Iz tega izvira, da nima pritožitelj nobene pravice zahtevati, da bi se z njim normalno postopalo, namreč, da se ga postavi v pokoj, s priznanjem pokojnine po razmerju službenih let, kajti temu nasprotuje disciplinarna obsodba, glasom katere je imenovanega upokojiti na nedoločen čas, in ni nobene zakonite določbe o tem, kdaj ta nedoločen čas poteče, oziroma pod kakimi pogoji mu je po preteku gotovega časa prisoditi pravilno pokojnino.

113. Zahteva, da se povrnejo vplačane službene takse, ni v zakonu utemeljena. (O. 21. oktobra 1884. Z VIII. št. 2259.)

Iz službe odpuščeni davkar I. N. je zahteval od finančnega ministrstva povrnitev vplačanih službenih taks v znesku 266 fl. 66 $\frac{1}{2}$ kr. z zamudnimi obrestmi, trdeč, da vplačevanje službenih taks nima drugega namena, kakor prispevati penzijskemu zakladu.

Upravno sodišče je zavrnilo pritožbo iz nastopnih razlogov:

§ 176 patenta z dne 27. januarja 1840 veleva: Vsako stalno imenovanje, s katerim so združeni dohodki v denarjih ali v naravnih prispevkih iz državnega zaklada, kakor tudi vsako povišanje teh dohodkov je podvrženo službeni taksi, ako so dani zakoniti pogoji. Ti pogoji so v nastopnih paragrafi natančno določeni, a nikjer ni izrečeno, da imajo ti prispevki služiti pokojninskemu zakladu.

Ker je pritožitelj plačeval službene takse na podlagi zgoraj navedenega zakona in ker § 231 istega patenta izrečno določuje, da vsaka zakonito odmerjena pristojbina zapade in da nima nihče pravice do povrnitve, in ker končno izjem od te določbe zakon ne pozna, je bilo to pritožbo odkloniti.

XVII. Stavbne zadeve.

114. Lastniku prostega stavbišča se niti iz javnih ozirov, niti radi varnosti tuje lastnine ne more ukazati, da ta prostor zazida. (O. 23. novembra 1881 št. 1704 Z. V. št. 1216.)

Na pritožbo I. S. v A. proti odloku deželnega odbora češkega, ki je izrekel, da mora I. S. sezidati nove hiše na pogorišču, je upravno sodišče razveljavilo izpodbijani odlok iz nastopnih razlogov:

Ni sporno, da je pritožitelj leta 1877 kupil prostor, na katerem so leta 1863 pogorele hiše stale, ter je ostal ta prostor nezazidan. Vsled tega pa tudi stavbni ukaz ni utemeljen s tem, »da preti nevarnost podrtije« ali »potreba prezidave«, pač pa s tem, da ima § 64 stavbnega reda namen, da je stavbni prostor zazidati, ako je stavba iz kateregakoli vzroka trpela škodo in da stavbni prostor ne sme ostati prazen.

Ta nazor je pa popolnoma nepravilen, kajti noben zakon in tudi stavbni red za Češko ne omejuje svobode lastninskih pravic v tej meri, da bi se smelo lastniku iz javnih ozirov ali zaradi varnosti tuje lastnine ukazati, naj zazida svoj stavbni prostor.

A tudi v §-u 64 odstavek 2 stavbnega reda za Češko izrečene dolžnosti glede prezidanja razpadlih poslopij veljajo samo toliko, da je lastniku na prosto voljo dano, razpadno poslopje prezidati ali pa podreti.

Ker v le-tem slučaju gre le za prosta stavbišča, se ne more deželni odbor sklicevati na zgoraj navedeno določbo §-a 64 stavbnega reda. Odlok deželnega odbora je bil torej nezakonit.

115. Ukaz, stavbo podreti, se ne sme izdati brez zaslišanja stranke in brez komisijske obravnave. (O. 21. marca 1892 št. 3607. Z. XVI. št. 6504.)

Deželni odbor tirolski je potrdil odlok občine K., da mora I. K. podreti bajto in hlev, postavljeno brez stavbnega dovoljenja na občinskem svetu.

Na pritožbo I. K. je upravno sodišče zgoraj navedeni ukaz zaradi pomanjkljivega postopanja razveljavilo iz nastopnih razlogov:

Iz predloženih spisov je razvideti, da je izšel navedeni ukaz občine K. in deželnega odbora, ne da bi bila stranka zaslišana, še manj, da bi se bila vršila komisijska obravnava, pri kateri bi bila dana stranki prilika, varovati svoje pravno stališče.

Ker pa pritožba trdi, da obstoje dotične stavbe že od leta 1868 in da za nekatere teh stavb sploh ni potreba stavbno-oblastvenega dovoljenja, je očitno, da je bilo vse postopanje v tej sporni zadevi pomankljivo.

116. Povodom nameravane stavbe je bistveno potrebno, k lokalni komisiji privzeti zvedenca oziroma zdravnika in obenem tudi poskušati glede ugovorov poravnavo. (O. 14. oktobra 1895 št. 404. Z. XIX./II. št. 8895.)

Na prošnjo I. M. zaradi neke stavbe se je sicer vršila komisija na licu mesta, a ni se k njej pritegnil niti kak zvedenec sploh, niti kak zdravnik, in je občina izdala dovoljenje za stavbo svinjaka, dasi je mejaš P. T. vložil ugovor, ker je nameravani svinjak preblizu njegove hiše in ker bode iz svinjaka nastajal hud smrad. O teh ugovorih se ni poskušala poravnava.

Na priziv P. T-a je dal občinski odbor dovoljenje, od zdravstvene komisije odvisno, potem pa, ker ni dobil zvedenškega mnenja od zdravstvene komisije, je stavbno dovoljenje odklonil.

Prosilec I. M. je vložil pritožbo na deželni odbor kranjski, kateri je pa, dasi je opazil, da manjka zdravniško mnenje, izdal stavbno dovoljenje; zadostovalo mu je naznanilo županstva, po katerem sta dva zdravnika zasebno, a ne uradno stavbni prostor ogledala; na podlagi tega izvida pa se je iz zdravstvenih ozirov eden zdravnikov izrekel za stavbno dovoljenje, drugi pa proti njemu.

Ker je deželni odbor v svojem protispisu na upravno sodišče sam priznal, da je stavbni načrt pomanjkljiv, je očitno, da sloni izpodbijani odlok na dejanskem stanju, pri katerem so se bistvene oblike upravnega postopanja v nemar pustile, ker ni bil pritegnen krajevni komisiji zvedenec, osobito ne zdravnik in ker ni komisija skušala, vložene ugovore v dobrem poravnati.

Vsled tega je tudi upravno sodišče izpodbijani odlok deželnega odbora zaradi pomanjkljivega postopanja razveljavilo.

117. Stroški za napravo obstranskega tlaka pri poslopjih pred veljavo stavbnega reda iz leta 1896 za mesto Ljubljano. (O. 30. aprila 1903 šte. 5067 Z. XXVII. št. 1742/A.)

V spornem slučaju gre za pravno vprašanje, je li postopati pri mestnih stavbah, ki so bile vzgrajene pred veljavo stavbnega zakona za mesto Ljubljano z dne 25. maja 1896 št. 28 dež. zak., glede naprave obstranskega tlaka po §-u 54 starega, tudi za mesto Ljubljano veljavnega stavbnega reda za Kranjsko z dne 25. oktobra 1875 šte. 26, ali pa po §-u 71 novega zgoraj navedenega stavbnega reda.

V §-u 54 stavbnega reda iz leta 1875 je namreč določeno, da je pri stavbi novih, ali pa pri prezidavi starih poslopij gospodar obvezan na svoje stroške napraviti trotoar po ukazu oblasti na oni strani, ki leži ob javni cesti, dočim je vzdrževanje trotoarja dolžnost občine.

§ 71 novega stavbnega reda ima sicer enake določbe glede naprave trotoarja, določuje pa v odstavku 5 izrecno, da je v ulicah, kjer še ni pešpotov ali kjer pešpota ne zadostujejo predpisom, na podlagi sklepa občinskega sveta napraviti trotoar, stroški tega trotoarja pa zadevajo po eni tretjini lastnika hiše, po dveh tretjinah pa občino.

Mestna občina ljubljanska opira svojo trditev na § 54 starega, deželni odbor pa na § 71 novega stavbnega reda za Kranjsko.

Upravno-sodišče je pritožbo mestne občine proti dotičnemu odloku deželnega odbora iz nastopnih razlogov zavrnilo.

Povsem je gotovo, da je stavbno oblastvo pod veljavo §-a 54 starega stavbnega reda imelo pravico, gospodarju ukazati napravo trotoarja ob njegovih stroških, a ravno tako gotovo je, da se — ako se je tak ukaz opustil — glede na § 115 novega stavbnega reda za mesto Ljubljana, s katerim so se vse določbe stavbnega reda iz leta 1875 razveljavile, sme samo § 71 novega stavbnega reda, ki v točki 5 izrecno izjavlja, da se sme v ulicah, kjer ob času veljave tega stavbnega zakona še ni trotoarjev, naprave trotoarjev zaukazati, a stroški zadevajo le z eno tretjino hišnega lastnika, z dvema tretjinama pa mestno občino.

(Dalje prihodnjič.)

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Kdor komu molče prepušča gospodarstvo, je zavezan iz dejanj pooblaščenčevih, ako ne dokaže, da je bilo tretjemu pogodniku znano kako drugačno pooblastilno razmerje. (§ 1017. o. d. z.)

Žena v Ameriki odsotnega gospodarja je iz njegovega gozda prodala 21 smrek za 88 K. Gospodar in lastnik gozda toži kupca in zahteva od njega za smreke 366 K, za škodo, pri posekanju na drugem drevju učinjeno, 15 K in za mezdo cenilcem 12 K, torej skupaj 393 K s prip. Tožbeni zahtevek utemeljuje s tem, da njegova žena ni imela od njega nikakega pooblastila in da smrek ni smela prodati. — Toženec ugovarja, da njemu ni bilo znano, da tožnikova žena ni imela pooblastila, oziroma dovoljenja prodati nekaj smrek. — Zaslišane priče, vprašane za okoliščnosti, iz katerih bi se dalo sklepati, ali je tožencu znano bilo, da njegova žena nima pravice ozir. dovoljenja do prodaje smrek, niso nikake take okoliščnosti potrdile, pač pa nasprotno, da je žena na moževem posestvu gospodarila. Žena je potrdila sama, zaslišana za pričo, da pri sklenitvi kupne pogodbe tožencu ni povedala, da nima pravice smrek prodati. Sodni zvedenci so cenili škodo v zmislu tožbenega zahtevka. Toženec je v trame izdelane smreke že zdavnaj prodal in razpečal.

Okr. sodišče v Velikih Laščah je z razsodbo od 6./10. 1908 C. I 115/8-3 odbilo tožbeni zahtevek.

Razlogi.

V zmislu §-a 329 o. d. z. sme poštene posestnik že iz razloga poštene posesti stvar, katero poseduje, brez odgovornosti po prosti volji rabiti, porabiti in tudi uničiti. On torej ni za to odgovoren, če jo je rabil bakor svojo lastnino. Po §-u 1295 o. d. z. se more terjati le povračilo zakriviljene škode, katero je storilec iz krivde povzročil. Po §-u 329 o. d. z. je domnevati poštenost posesti.

Dolžnost tožnika je bila torej, nepoštenost toženčevo dokazati; a nobena priča ni kake okoliščnosti potrdila, ki bi kazala na

nepošteno posest. Vsled tega torej ne more tožnik od toženca terjati nikake odškodnine, ampak ima kako odškodnino iskati edinole od svoje žene. —

Tožnik se je prizval zoper to razsodbo in jo izpodbija zaradi 1.) napačne pravne presoje, 2.) pomanjkljivega postopanja ter 3.) nepravilne ocene dokazov in stvarnega položaja. Prvi sodnik je dejanski stan presodil nepravilno, ker je svojo sodbo naslonil edino na določbo §§-ov 329 in 328 obč. drž. zak., češ, domnevati je poštenost posesti in pošten posestnik sme stvar porabiti kakor hoče. Nadaljnih določeb §-ov 367 in 368 obč. drž. zak. pa prvi sodnik ni prav nič vpošteval. Toženec je kupil tujo premično stvar, ker je dokazano, da je tožnik knjižni in faktični lastnik parcele in da je tožnikova žena s te tožencu prodala 21 smrek za 88 K. On bi moral dokazati, da je prišel v pošteno posest (§ 367 obč. drž. zak.). Toženec ni trdil, še manj pa dokazal, da je tožnik svoji ženi gospodarstvo izročil, ali ji dovoljenje dal, da sme iz gozda prodajati. Pa če bi bil on to tudi dokazal, bi moral smreke dati nazaj v zmislu §-a 368 o. d. z., ker je on, trgovec z lesom, iz očitvidno majhne cene mogel sklepati, da je posest nepoštena. Ker je toženec smreke že v trame in deske zdelal in razpečal, more tožnik zahtevati le odškodnino. Če bi se pa smatralo, da je smreke šteti k nepremičnini, potem pa mora toženec še tem bolj smreke dati nazaj, ker je moral iz zemljiške knjige videti, da je tožnik lastnik gozda. Ako bi bil toženec dokazal, da je bila tožnikova žena res pooblaščená za gospodarstvo, bi moral pa tudi dokazati, da je on kupčijo odobril ali si iz kupčije prisvojil kak dobiček. To se pa ni dokazalo, nasprotno je dokazano, da je tožnikova žena v toženčevi prodajalni jemala blago in ga porabila za svoje sorodnike.

Prizivatelj je dalje navajal, da je po pričevanju toženčeve matere dokazano, da je njegova žena prišla večkrat k tožencu, ki stanuje v isti vasi kakor tožnik in mu dejala, da mora nekaj smrek prodati, ker ji mož iz Amerike ničesar ne pošlje; da je po drugi priči dokazano, da ga je toženec prosil, naj takoj les žaga, da mu zato rad nekaj več plača, in slednjič, da je tretja priča potrdila, da je neki ponedeljek leta 1907 prišel k tožnikovi ženi na dom in ta je v pogovoru dejala, da se toženec boji kake prepovedi, ker mu je smreke na pol pod ceno prodala. Tudi

dejstvo, da toženec tožnikove žene ni vprašal, če je ona lastnica, ali če ima od moža dovoljenje v hosti sekati, je tako vpoštevati, da je toženec dobro vedel, da je tožnik lastnik gozda in da ima tožnikov sorodnik S. njegovo pooblastilo. — Pravilno ocenjujoč dokaze, bi bil moral tedaj prvi sodnik priti do prepričanja, da je toženec dobro vedel, da prizivateljeva žena ni lastnica gozda in tudi nima nikakega pooblastila, zlasti ne za prodajo glasečega se pooblastila po §-u 1008 o. d. z.

Prizivatelj je navajal dalje, da je na razpravi trdil, da svoji ženi ni prepustil gospodarstva, ampak ji le pustil stanovanje ter ji dovolil, da je na eni njivi za svoj preživetek kaj posadila, drugo pa je dal v najem; da ji ni dal pooblastila in ni dovolil kaj prodati, zlasti ne gozda sekati. Za te trditve je navedel tudi priče. Ker prvi sodnik tega dokaza ni dopustil, ostalo je postopanje pomanjkljivo. Sicer je pa postopanje tudi zaradi tega pomanjkljivo, ker prvi sodnik ni ne toženca, ne priče vprašal, kdaj in v katerem letnem času so se smreke sekale, ker je bilo to morda malo časa, predno je prizivatelj prišel domov.

Okrožno sodišče v Rudolfovem je z rabsodbo od 3./2. 1909, B c I 149/8—3 tožnikovemu prizivu ugodilo, prvosodno sodbu spremenilo ter rabsodilo po tožbenem zahtevku.

Razlogi.

Po določbah §-a 367 o. d. z. lastninska tožba ni dopustna, če posestnik premične stvari dokaže, da je kupil to premičnino na javni dražbi ali od obrtnika, ki mu je podeljena oblast, kupčevati s takimi stvarmi, ali pa proti odplačilu od osebe, kateri jo je tožnik sam za rabo, v hrambo ali zaupal v kakršnemkoli drugem namenu.

Toženec bi moral torej v tej pravdi dokazati, da je tožnik smreke, oziroma gozd ženi izročil ali zaupal. Tega dokaza pa toženec ni dognal. On je le zanikal, da bi bil vedel, da je dotični gozd tožnikova last, in trdi, da mu ni bilo znano, da je tožnikova žena sklenila kupčijo, ne da bi bila imela od tožnika za to dovoljenje ali pooblastilo.

§ 367 o. d. z. pa stavlja še nadaljni pogoj, da mora pridobitelj premične stvari imeti ob pridobitvi dobro vero, ker govori o poštemem posestniku. Zato pravi nadalje § 368 o. d. z.:

Ako se pa dokaže, da bi bil posestnik ali že iz narave pridobljene stvari, ali iz njene vidno prenizke cene, ali iz znanih osebnih lastnosti svojega prednika, ali iz njegovega obrta ali drugih okolščin za trdno sumiti mogel, da njegova posest ni poštena, mora kakor nepošten posestnik stvar prepustiti lastniku.

Tožnikova naloga je torej v le-tej pravdi, dokazati toženčevo nepoštenost. Ta dokaz je pa tožnik, ki ima v tem pogledu dokazno dolžnost, dognal.

Priča A. je namreč izpovedala, da je tožnikova žena prišla večkrat k tožencu, ki stanuje v isti vasi, kakor tožnik, in dejala, da mora nekaj smrek prodati, ker ji mož iz Amerike nič ne pošlje. Nadalje je priča B. potrdil, da je toženec njemu rekel, ko so krlje vozili na žago, da naj jih tako j na lege zloži, da jih ne bo treba še enkrat na žago valiti in da zaradi tega rad nekaj več plača. Naposled je priča C. izpovedal, da je prišel nek ponedeljek leta 1907 k tožnikovi sorodnici in da mu je ta v pogovoru rekla, da se toženec boji kake prepovedi, ker mu je tožnikova žena smreke na pol pod ceno prodala, in iz tega izhaja, da se je moral toženec že za časa kupčije zavedati o neprimerno nizki ceni smrek.

Končno so zapriseženi sodni cenilci soglasno izrekli mnenje, da so imele prodane smreke in sicer debela v gozdu vrednost 346 K, odpadki pa 20 K, dočim je toženec, kar je nesporno, le 88 K plačal za vse. Ni potreba, da bi moral biti toženec trgovec z lesom, da bi spoznal tako razliko v ceni. On je sam posestnik v isti vasi in mora ceno lesa poznati vsaj približno.

Z ozirom na navedene izpovedbe prič in zvedencev je trditi, da je imel toženec, oziroma je moral imeti sum, da bi bila tožnikova žena upravičena prodajati smreke, in je zato sklepati, da je ravnal v slabi veri, kupujoč smreke od tožnikove žene, in da je bil nepošten posestnik kupljenih smrek.

V zmislu §-a 368 o. d. z. mora tedaj, ker je nepošten posestnik, stvar odstopiti lastniku, ali pa mu, če je ne more več odstopiti, vso storjeno škodo povrniti (§ 1333 o. d. z.). To mora pa toženec storiti tudi, če bi se smatralo, da je smreke, ker so rasle v gozdu, ko jih je kupil, šteti k nepremičinam. Po tem nazoru bi bil moral toženec pogledati zemljiško knjigo in se prepričati, da je tožnik zemljiškoknjižni lastnik gozda. Sicer so pa smreke vsled separacije postale premična stvar (§ 295 o. d. z.).

Iz navedenih razlogov je razvidno, da je prvi sodnik stvar pravno napačno presodil in da je tudi izvršene dokaze, kolikor jih je sploh vpoštevati, napačno ocenil, odnosno ni iz njih izvajal potrebnih zaključkov.

Pripominja se še glede na prizivni razlog napačne ocene dokazov, da je prizivno sodišče prišlo na podlagi gori navedenih dokazil samo do drugega zaključka glede poštenosti toženčeve, negoli prvi sodnik, da je torej le njegovo logično sklepanje iz opravljenih dokazov različno od sklepanja prvega sodnika in da mu zato ni bilo treba v svrhu rešitve tega prizivnega razloga sprejemati novih dokazov ali jih ponavljati.

Prizivu je bilo torej ugoditi ne oziraje se na nadaljnji prizivni razlog pomanjkljivosti postopanja in spoznati po tožbenem zahtevku, ker je znesek povzročene škode dokazan po zvedencih. —

Vrhovno sodišče je z rzsodbo od 28./4. 1909 Rv VI 112/9 ugodilo toženčevi reviziji, spremenilo rzsodbo prizivnega sodišča in obnovilo rzsodbo prvega sodnika.

Razlogi.

Toženčevi reviziji ni odrekati upravičenosti. Prvi sodnik je ugotovil, da je tožnikova soproga, medtem ko je bil on drugič v Ameriki, gospodarila s posestvom. V tem je videti pooblastilo za opravo takih dejanj, ki ne presegajo rednega obrata v gospodarstvu, tudi če se je tožnikovi ženi le molče pustilo vodstvo gospodarstva. Tožnik pa ni trdil, da prodaja 21 dreves iz gozda presega redni obrat v gospodarstvu.

Le, ako bi bilo dokazano, da je bilo tožencu znano, da tožnikova žena ni bila upravičena k prodaji, ali pa, da je to lahko sklepal iz okolnosti, bilo bi ga, za nakup dreves odgovornega, obsoditi na odškodovanje. Po trditvi tožnikovi je toženec vedel, da gozd ni last tožnikove žene in da je tožnik pooblastil sorodnika S, naj nadzoruje njegovo domačijo. Ta trditev pa se ni dokazala, ker pravi S. sam, da je pooblastilo dobil l. 1893, ko je bil šel tožnik v Ameriko prvič, da se pa ob drugem tožnikovem bivanju v Ameriki ni brigal za gospodarstvo, temuč da je zemljišče upravljala tožnikova soproga. Ni torej niti ugotovljeno, da je bil S. ob drugi tožnikovi odsotnosti pooblaščen s prejšnjim pooblastilom, niti ni najmanjše okolnosti, kažoče, da

je toženec vedel o takem, sorodniku S. danem pooblastilu. Ako je bila tožnikova soproga molčé pooblašćena, tedaj toženec iz okolnosti, da je tožnik edini lastnik gozda, še ni mogel posneti, da tožnikova soproga ni upravićena prodajati iz gozda.

Tudi dejstva, iz katerih prizivno sodišće sklepa, da toženec ni bil v dobri veri, niso taka, da bi izkazala nepoštenost. Takega sklepanja ne opravićuje niti izjava tožnikove žene, da mora prodati nekaj smrek, ker ji mož iz Amerike nič ne pošlje, niti toženćeva prošnja žagarju, da naj posekana, torej po tožencu že prevzeta drevesa hitro sežaga; te okolnosti so brez pomena. Iz izpovedi tožnikove sorodnice nasproti prići C., da se toženec boji prepovedi, pa ni posneti, kako je ona prišla do tega sklepa, kajti sama je izjavila, da o tem ne more ničesar povedati.

Kar se tiće nenavadno nizke cene, kakršno ugotavlja prizivno sodišće, so res zvedenci vrednost dreves v gozdu postavili na 366 K, toženec pa je tožnikovi ženi plaćal samo 88 K. Toda iz tega in tudi, če ima nepristranska prića V. ceno za primerno, torej ne za nenavadno nizko, ni nikakor sklepati, da je moral toženec vsled tega sumiti, da tožnikova žena ni upravićena k prodaji, ker ni imel povoda dvomiti, da je molčé upravićena k takim prodajam, kajti gospodarila je na soprogovem zemljišču in povedala mu ni, da nima te pravice, ter ničesar mu ni bilo znanega o tem, da je bil postavljen drug gospodar.

Tožencu torej ni pripisavati nepoštenosti o vprašanju, je li bila tožnikova žena upravićena k prodaji.

Prodajo tožencu je imeti za veljavno in ni je izpodbijati iz razloga nepoštene pridobitve, oziroma toženca iz tega razloga ni moći siliti na povraćilo ali odšćkodovanje, ker je tožnikova soproga ob odsotnosti sprogovi gospodarila in se tožencu ni naznanila kaka utesnitev tega gospodarjenja, da vsled prepovedi iz gozda ne sme prodajati, kar spada tudi v gospodarjenje; tudi ni dokazano, da take prodaje presegajo navadni obseg gospodarstva in torej tudi v zmislu §-a 1017 o. d. z. nimajo vpliva na pravice tretjih oseb. Reviziji je torej bilo ustreći iz razloga napaćne pravne presoje.

— č.

b) Nedostajanja pasivne legitimacije ni upoštevati uradoma, marveč se mora izrecno ugovarjati; ni zadosti, ako se pri ugovorih zoper menični plačilni nalog v splošnem trdi, da nedostaje pasivne legitimacije toženčeve, ker je bila menica podpisana po njegovem pooblaščenju, to pa brez dostavka, kažočega na pooblastilo. (Zak. od 19. junija 1872 št. 88 drž. zak.)

Tožnica, okrajna posojilnica v S. G. je predlagala, da naj se izda menični plačilni nalog zoper župnijo Sv. M. pri S. G. na podlagi te-le menice: »S. G., dne 20. avgusta 1908. Za 1100 K. — Dne 20. novembra 1908 plačamo proti tej sola-menici na ukaz okrajne posojilnice v S. G. vsoto entisoč sto kron. Vrednost sprejeli in jo stavimo na račun po poročilu.

Na cerkveni konkurenčni odbor v
Sv. M. pri S. G., zastopan po načel-
niku Valentinu M. in po odborovih
članih Jakobu P. in Jožefu R.

Jožef R. m. p.
Jakob P. m. p.
Valentin M. m. p.

(Na hrbtu): Okrajna posojilnica v Sl. G. I. P. m. p., A. St. m. p.«

Okrožno sodišče v C. je predlogu ugodilo in izdalo menični plačilni nalog zoper »župnijo Sv. M. pri S. G., zastopano po cerkvenem konkurenčnem odboru Sv. M., odnosno točasnem načelniku Juriju Š. v D.«

Cerkveni konkurenčni odbor Sv. M. je vložil ugovore. V pravdi se je ugotovilo, da je istinito Jurij Š. načelnik cerkvenega konkurenčnega odbora; da pa od onih, ki so podpisali menico, od zadnje volitve dne 29. maja 1908 niti eden ni več v odboru, pač pa da sta bila Valentin M. v prejšnjem odboru načelnik, Jakob P. pa član, dočim Jožef R. sploh nikdar ni bil v tem odboru.

Okrožno sodišče je razsodilo, da ostane menični plačilni nalog v moči.

Višje deželno sodišče v G. je priziv župnije Sv. M. zavrnilo v bistvu iz naslednjih razlogov:

Pri odločbi glede ugovorov zoper menično plačilni nalog upoštevati je le tiste ugovore, ki so se vložili tekom treh dni po dostavitvi, in tudi te le toliko, kolikor so se resnično uveljavili. Tožnica je le dvoje ugovarjala v navedenem roku.

Prvi ugovor, češ župnija ni pravni subjekt in nima menične sposobnosti, je bil že od prvega sodišča izpodbit. V teoriji in

judikaturi je splošno priznano, da so župnije samostojni pravni subjekti, akoravno se še ni izdal nikak zakon v izvršitev predpisov §-ov 35 do 37 zakona od 7. majnika 1874 št. 50 drž. zak., in da se morejo menično-pravno obvezati po svojih zastopnikih, na Štajerskem po cerkvenih konkurenčnih odborih, sestavljenih v zmislu zadevnih zakonov od l. 1864 in 1866.

Drugi ugovor se uveljavlja radi nedostajanja pasivne legitimacije cerkvenega konkurenčnega odbora, odnosno Jurija Š., sedanjega načelnika le zaradi tega, ker Jurij Š. menice ni podpisal, in pridejo zbok tega le podpisalci menice Jožef K., Jakob P. in Valentin M. kakor dolžniki v poštev.

Pa tudi ta ugovor ni utemeljen.

Sicer je res, da je bil novi konkurenčni odbor župnije Sv. M. pri S. G. in njega načelnik že 27. in 29. majnika 1908 izvoljen, ali poslovati je pričel radi tega, ker se je s prva branil, prevzeti posle od prejšnjega odbora, šele 12. septembra 1908. Do tedaj je mogel in smel vzlic novi volitvi le prejšnji odbor s svojim načelnikom Valentinom M., kakor zastopnik župnije posle pravoveljavno voditi, torej tudi dne 20. avgusta 1908, ko je bila menica izdana. Nič ne de, da je načelnik Valentin M. le z odborovim članom Jakobom P. in z nečlanom menico podpisal. Kakor je prvo sodišče neizpodbitno ugotovilo, je konkurenčni odbor že preje popolnoma pravilno sklenil, da se najme pri okrajni posojilnici v S. G. menično posojilo, torej je bila izdaja menice le izvršitev tega sklepa ter je podpis menice po načelniku in enem odborniku tembolj zadostoval, ko se je z menico od 20. avgusta 1908 le rok za že prej sklenjeni in najeti, pa ne še popolnoma odplačani dolg podaljšal. Za izdajo menice torej kakega novega sklepa niti trebalo ni. Temu tudi ne nasprotuje § 49 obč. reda za Štajersko od 2. majnika 1864 št. 5 dež. zak.; kajti opustitev sopodpisa po dveh odbornikih ne uniči pravoveljavnosti pravnega posla, ki ga krije že prej pravilno storjen odborov sklep. To, da je okrajna posojilnica zahtevala tri podpise na menici, nikakor ne opravičuje trditve toženke, da so vsi trije »ad personam« podpisali, kajti menica je naslovljena na konkurenčni odbor Sv. M., zastopan po teh treh podpisalcih.

Kak ugovor iz meničnega prava, in sicer iz člena 95 meničnega reda in iz zakona od 19. junija 1872 št. 88 drž. zak. pa

se ni uveljavljal. Torej se ni moči ozirati na trditev, da pridejo le podpisalci vtožene menice kakor dolžniki iz svojega podpisa v poštev.

Vrhovno sodišče je revizijo zoper razsodbo prizivnega sodišča zavrnilo (16. junija 1909 o. št. Rv. VI. 253/9).

Razlogi.

Toženka je ugovarjala zoper menični plačilni nalog 1.) župnija ni nikaka pravna oseba in konkurenčni odbor ne njen zastopnik, 2.) Jurij Š., ki je sedanji načelnik konkurenčnega odbora, ni menice podpisal, torej pridejo le trije podpisi menice v poštev ter konkurenčni odbor, odnosno Jurij Š. ni pasivno legitimovan.

Prvi ugovor se s pravnimi pomočki ni več vzdržaval. Drugega ugovora pa ni moči tolmačiti tako, da se je izpodbijala pasivna legitimacija tožene župnije, ampak le tako, da konkurenčni odbor, ki pa sploh ni obsojen, ker se glasi plačilni nalog na župnijo, radi tega ni legitimovan, ker sedanji načelnik menice ni podpisal, odnosno ker podpisalci menice niso bili upravičeni, v imenu konkurenčnega odbora kakor zastopniki župnije menico izdati.

Da pa se plačilnega naloga ne bi smelo izdati, ker župnija ni v menici imenovana, to se ni ugovarjalo. Ta ugovor bi se bil pa moral izrecno navesti in sicer že zaradi tega, ker konkurenčni odbor ni nikaka samostojna oseba, ampak le fungira kakor zastopnik župnije in se že zaradi tega ne more sam zase, ampak le za župnijo zavezati. Vtožena menica se tudi ne glasi na podpisalce M., P. in R., ampak na cerkveni konkurenčni odbor, zastopan po imenovanih odbornikih. Osobito se tudi ni ugovarjalo, da se njih podpis ni izvršil s pristavkom, ki bi kazal na pooblastilo (zak. od 19. junija 1872 št. 88 drž. zak.).

Ker pa je moči le pravočasno uveljavljene ugovore po §-ih 552, 557 c. pr. r. upoštevati, se prizivno sodišče po pravici na označeni ugovor ni oziralo. Nazor revizije, da je nedostajanje pasivne legitimacije uradoma upoštevati, ni po zakonu; le na nedostajanje pravdne zmožnosti, zakonitega zastopstva in pooblastila za pravdanje se je po §-u 6 c. pr. r. uradoma ozirati. Nedostajanje pasivne legitimacije treba ugovarjati in dokazati; tej zahtevi pa ne zadošča splošna trditev, da nedostaje pasivne legitimacije.

Kolikor se je pa nedostajanje v resnici ugovarjalo, sta spodnji inštanci ugovore pretehtali. Ugotovilo se je, da je za časa izdaje menice prejšnji konkurenčni odbor po Valentinu M. posle naprej vodil, ker jih novi še ni sprejel, in da je bil Jakob P. takrat odbornik. Ugotovilo se je, da menica ni zadevala nikaškega novega dolga, da je bila namreč le prolongacijska menica za menico, ki je takrat zapala bila in ki je bila na podlagi pravnega odboroškega sklepa izdana. Tako pa je tudi opravičena trditev, da sta Valentin M. in odbornik Jakob P. imela pravico podpisati menico imenom konkurenčnega odbora, ki zastopa župnijo, in da podpis načelnika in enega odbornika po §-u 49 obč. reda zadostuje.

Ker formalni nedostatek meničnih podpisov ni bil izrecno ugovarjan, smatrati je za dovolj dokazano, da so bili podpisalci upravičeni podpisati se imenom konkurenčnega odbora, zastopajočega župnijo.

Na § 503 št. 3 in 4 c. pr. r. se opirajoča revizija torej ni utemeljena in jo je zavriniti.

Dr. M. D.

c) Pomen zemljiškoknjižne (ne: katastralne) mape za lastninske pravde. Varstvo zaupanja v zemljiško knjigo je odreči tedaj, kadar se ob navadni pazljivosti lahko opazi razlika med knjižnim in dejanskim stanjem (§ 1500 o. d. z.). O priposestovanju po §-u 1467 o. d. z.

Tožnik Maks F. je lastnik parcele št. 819/2 k. o. Želeče, ki meji na toženčevo parcelo št. 818 k. o. Želeče. Kupil jo je s pogodbo z dne 30. junija 1903 od Helene Ž. z vsemi tistimi pravicami in dolžnostmi, s katerimi je ona vse dosedaj sama uživala in posedovala, ali pravico imela uživati in posedovati. Mera te parcele znaša po kupni pogodbi 1602 kvadratna sežnja in kupnina je bila z ozirom na to določena z zneskom 2503 K.

Tožnik trdi, da je kupil parcelo v dobri veri na katastralno mapo, da pri sklepanju pogodbe ni bilo prav nič govora o uživanju in da se je kupna pogodba napravila le na podlagi katastralne mape in katastrskih podatkov... Ker je meja med obema parcelama postala negotova, je poklical tožnik c. kr. evi-

denčnega zemljemerca in ga naprosil, da mu je na podlagi katastralne mape na licu mesta določil mejo njegove parcele št. 819/2. Tožnik je označil to po zemljemercu določeno mejo z mejniki, katere je pa moral odstraniti, potem ko ga je toženec tožil zaradi motenja posesti.

Toženec je trdil, da je meja med obema parcelama katastralna meja, ki se pozna v naravi po skali, katero je lomil tožnikove prednice sin Lorenc Ž. Do te mejne črte so pa toženčevi predniki in toženec sam uživali parcelo št. 818 mirno, javno in nepretrgano več kakor 30 let s tem, da so do te meje kosili, drevje obsekavali, listje grabili in kamenje lomili. Zanikuje tudi dobro vero tožnikovo na katastralno mapo ob času sklepanja kupne pogodbe, ker je posestna prednica tožniku kazala, do kam je uživala navedeno parcelo, in parcele ni prodala po katastralni mapi, marveč po uživanju. Tožnik sam se je baje doslej te meje držal in pretendira drugo mejo šele, odkar mu je geometer parcelo izmeril.

Po pričah se je dognalo, da je toženec res užival svojo parcelo nad 30 let mirno, javno in nepretrgano do od njega pokazane meje. Glede načina sklepanja pogodbe je izpovedala posestna prednica tožnikova Helena Ž., da je bila s tožnikom pred sklepom pogodbe na licu mesta, kjer so se dogovorili za ceno, po kateri je prodala svojo parcelo. Takrat ni kazala meje, pač pa je to menda storila dva dni kasneje, ko sta prišla na Stražo Jakob P. in zemljemerec, ne ve pa, če je bil pri tem navzočen tudi tožnik. O tej drugi priliki pa je rekla, da proda parcelo po uživanju. Kupnina se je določila po sežnjih in sicer po različnih cenah na spodnjem in na zgornjem delu parcele. Priča Henrik H. pravi, da je l. 1903 ob navzočnosti tožnika in Helene Ž. delil parcelo št. 819 k. o. Želeče. Takrat je pa le dognal mejno črto med prodanim delom št. 819/2 in neodprodanim delom št. 819/3 te parcele, ne pa katastralne meje med parcelama 818 in 819, ki takrat sploh ni prišla v pošttev. On se ne spominja, da bi kazala Helena Ž. to mejo, ali da bi se bilo sploh govorilo o sosednji parceli. Priča je potem doma na podlagi izmere in na podlagi katastralne mape dognal površinsko mero parcel št. 819/2 in 819/3. Pri parceli št. 819/2 je napravil na zahtevanje strank še bonitetno delitev, ker je en del parcele bil kupljen za ceno

1 K 30 h kvadr. seženj, drugi del pa za ceno 2 K kvadr. seženj. Če bi se mu bila takrat pokazala kaka druga meja, kakor katastralna, posebno meja po užitku med parcelama št. 818 in št. 819, bi jo bil gotovo dognal in jo vzel za podlago pri izračunanju površine.

Po zvedencu se je dognalo, da znaša ploskev med tožnikom in tožencem spornega sveta 71 kvadr. sežnjev ali 257 kvadr. metrov.

C. kr. okrajno sodišče v Radovljici je s sodbo z dne 9. marca 1909 C 194/8-12 ugodilo tožbenemu zahtevku, da je toženec dolžan pripoznati, da je tožnik lastnik parcele št. 819/2 k. o. Želeče v njenem polnem katastralnem obsegu in da je katastralna meja v spornem delu te parcele meja, ki je označena v priloženem narisu s črkami 11-D-A-C.

V razlogih navaja:

Razsodba se opira na določilo §-a 1467 o. d. z., glasom katerega priposestuje tist, ki je vknjižen za lastnika nepremičnine v zemljiški knjigi, vse pravice do te nepremičnine po preteku 3 let in sicer od dneva računjeno, ko je bila listina vknjižena. § 1467 pravi tudi izrecno, da je o mejah priposestovanja soditi po meri vknjižene posesti.

V le-tej zadevi sta se — kakor izhaja iz javne zemljiške knjige in prečitane kupne pogodbe — temeljem kupne pogodbe z dne 30. junija 1903 vsled tusodnega sklepa z dne 20. julija 1903 oprav. št. 1101 pripisali parceli št. 819/2 in 819/3 k. o. Želeče k zemljišču tožnika vlož. št. 15 k. o. Želeče in je torej tožnik od dne 20. julija 1903 vknjižen za lastnika teh dveh parcel.

Posest njegova je zakonita in pristna, kajti pridobil jo je na podlagi kupne pogodbe in se ni vsilil v njo »vi, clam vel praecario«. Posest njegova je pa dalje tudi poštena. Temu je sicer toženec oporekal, trdeč, da tožnik parcele ni kupil, nanašaje se na katastralno mapo, marveč po uživanju. Dokazovanje pa tega ni podalo. Helena Ž. je sicer pričala, da je, ko je bila radi prodaje navedenih parcel drugič na licu mesta, pripomnila, da proda po uživanju in da je takrat pokazala tudi mejo, do katere je uživala parcele; izpovedala pa je tudi, da ne ve, če je bil pri tej priliki navzočen tudi tožnik. To bi pa bilo vsekakor potreba, če bi se hotelo dokazati tožniku kako nepoštenost. Sploh pa sodišče na izpovedbo priče Helene Ž. ni moglo polagati posebne važnosti,

kajti izkazalo se je, da pričevanje Helene Ž. ni popolnoma zanesljivo. Priča Ž. je namreč trdila, da je bila na licu mesta s tožnikom in Josipom B. in da je potem kazala mejo vpričo Jakoba P. Ne eno, ne drugo ni resnično; kajti priči Josip B. in Jakob P. pravita, da nista bila nikoli s Heleno Ž. na licu mesta. Zadeva se je pa v tem oziru popolnoma pojasnila po zaslišanju prič Mihe J. in Henrika H. Prvi je bil poleg, ko sta se tožnik in Helena Ž. na njenem domu prvotno domenila radi prodaje. Ta priča potrdi, da se je kupnina določila po sežnjih, kar prizna sicer tudi Helena Ž., in da sta se stranki dogovorili, da bo zemljemerec odmeril svet. To se je tudi v resnici zgodilo, kajti Henrik H. spričuje, da je on meril svet ob navzočnosti obeh strank. Ta priča pa tudi potrdi, da se takrat o sporni meji sploh ni govorilo, da Helena Ž. ni dejala, da proda le po uživanju in da je določil površinsko mero prodanih parcel 819/2 in 819/3 na podlagi izmere na licu mesta in na podlagi katastralne mape. Na podstavi njegovega narisa in njegovih podatkov se je sestavila potem kupna pogodba. Iz vsega tega torej izhaja, da se je napravila kupna pogodba na podlagi katastralne mape in katastralne meje.

Tožnik je stopil torej v posest parcele št. 819/2 k. o. Želeče v dobri veri na katastralno mapo. Dani so vsi pogoji za priposestvanje v zmislu §-a 1467 o. d. z. in je sedaj le drugo vprašanje, v katerem obsegu je tožnik priposestvoval parcelo št. 819/2.

Sodišče je mnenja, da je tožnik priposestvoval to parcelo v polnem njenem katastralnem obsegu.

Kakor že dognano, je pridobil parcelo v dobri veri na zemljiško knjigo in na katastralno mapo in zamore torej v le-tem slučaju biti merodajna pač le katastralna mapa glede mere. Uvaževati je pri tem, da je katastralna mapa služila za podlago ob napravi zemljiške knjige in da nam da katastralna mapa sploh pojasnila glede lege in obsega posameznih parcel. S katastralno mapo se strinjajoča zemljiška knjiga je torej nedvomno sestavina zemljiške knjige, kar se je izreklo tudi z odlokom justičnega min. z dne 11. aprila 1878. Mapa tako služi v dokaz obsega in meje posameznih parcel, seveda le toliko, kolikor ni dognano, da mapa očitvidno nasprotuje naravi. Kolikor torej to ni dokazano, služi nedvomno v dokaz meje posameznih parcel.

(V tem zmislu tudi razsodba najvišjega sodišča z dne 19. decembra 1888 št. 12.157, z dne 7. maja 1889 št. 2857, z dne 20. decembra 1893 št. 14.470, z dne 30. maja 1895 št. 6381 in z dne 9. maja 1899 št. 6425; nasprotno sicer razsodba z dne 15. septembra 1908 R 312/8.) Posebno pa mora služiti mapa v dokaz meje v le-tej zadevi, ko je vendar dokazano, da se je ob napravi kupne pogodbe oziralo na katastralno mapo, da se je površina prodanih parcel določila na podlagi mape in da je kupnina bila določena po meri (po sežnjih), torej tudi na podlagi mape.

Ne more biti torej dvoma, da se je vsaj v le-tej zadevi ozirati na mapo, ko sta stranki pri sklenitvi pogodbe sami to storili, in je imeti pač dognanim, da je tožnik priposestvoval parcelo št. 819/2 k. o. Želeče v nje polnem katastralnem obsegu.

Ker je bila katastralna meja v spornem delu dognana po zvedencu in ker se strinja ta meja z mejo, zahtevano v popravljenem tožbenem zahtevku, bilo je tožbenemu zahtevku ugoditi v polnem obsegu.

Vsled toženčevega priziva je deželno sodišče v Ljubljani z razsodbo z dne 11. maja 1909 Bc III 58/9-4 toženčevemu prizivu ugodilo in tožbeni zahtevek zavrnilo iz teh-le razlogov:

Naziranje prvega sodnika, da je tukaj uporabiti določbo §-a 1467 obč. dr. zak., je pravnopomotna. Ta § razpravlja o takojimenovanem tabularnem priposestvovanju in ima za pogoj materialno pomanjkljivi vpis lastnika, ki se je vknjižil v dobri veri, akoravno je manjkala njegovemu predniku lastninska pravica. Ta pravni nedostatek nadomestuje doba triletne vknjižbe v javnih knjigah. Po preteku te dobe in na podstavi takega vpisa pridobi vpisanec originarno lastnino. V današnjem slučaju pa z ozirom na izvirno kupno pogodbo z dne 30. junija 1903 in na to, da se obe stranki sklicujeta na Heleno Ž. kakor lastnico parcele št. 819/2, o takem neveljavnem vpisu ne more biti govora.

Le-ta tožba je po vsebini in zahtevku lastninska tožba v zmislu §-a 366 o. d. z. Tožnik mora torej po §-u 366 dokazati, da je sporni svet, katerega poseduje po obojestranskih navedbah toženec, njegova lastnina. V to svrho mora dognati pravni naslov in način pridobitve (§ 380 o. d. z.). Predložena kupna pogodba

z dne 30. junija 1903, na kateri je zemljiškoknjižni pripis parcele št. 819/2 k tožnikovemu zemljišču vlož. št. 15 k. o. Želeče uradno potrjen (§ 431 o. d. z.) in na katero se tožnik sklicuje, pač dokazuje, da je tožnik v resnici pridobil parcelo št. 819/2 v last; več pa ne pove, zlasti ne, da jo je pridobil v nje polnem katastralnem obsegu do meje, označene s črto 11 A-D narisa pod C 194/8-3. Da bi to zadnje dokazal, sklicuje se tožnik na katastralno mapo, češ, da je v dobri veri na to pridobil navedeno parcelo v polnem katastralnem obsegu 5592 m². Dobra vera v zemljiško knjigo, oziroma v mapo, ščiti sicer tožnika toliko, da je res pridobil parcelo št. 819/2, nikakor pa ne tudi v tem, da jo je pridobil v obsegu mape.

Mapa ne dokazuje lastnine. Ustanovljena je v svrhu obdajanja. Ni zakona, po katerem bi vrisovanje v mapo bilo odločilnega pomena za knjižno pridobitev, odnosno za obseg take pravne pridobitve. Zakoni z dne 25. maja 1874 št. 52 dež. zak. § 19 št. 1, dalje § 10 zakona od 23. maja 1883 št. 83 drž. zak. določajo, da se mora mapa popravljati po dejanskih razmerah. Načela zemljiškoknjižnega prava so odločilna pač za vprašanje, se je li pridobila kaka v imovinskem listu vpisana parcela; daljno vprašanje, katero površino ima ta parcela, pa ni pravno, ampak dejansko vprašanje.

V tem slučaju mapa tem manj dokazuje, ker se, kakor je zvedenec Jan R. dognal, ne strinja z dejanskim uživanjem nobene stranke, marveč se od tega znatno razlikuje. Na drugi strani pa je toženec dokazal, da je ves sporni svet priposestvoval, kajti priče Helena S., Ivan in Marija M., Marija R., Matevž Š., Matija H., Lorenc in Helena Ž. so potrdile, da so toženec in njegovi posestni predniki uživali sporni svet nad 30 let, mirno, očitno in nepretrgano do zadnjega časa (§ 1460 o. d. z.).

Na dobro vero v mapo se tožnik tudi z ozirom na vsebino kupne pogodbe ne more sklicevati, ki pravi, da proda Helena Ž. parcelo št. 819/2 tožniku z vsemi tistimi pravicami, s katerimi je ona vse do sedaj sama uživala in posedovala, ali uživati in posedovati pravico imela. Že z ozirom na to določbo bi moral tožnik zahtevati od Helene Ž., da mu pravilno izroči posest in pokaže, do kam je ona prodani svet uživala; za to je imel posebno takrat priliko, ko je priča Henrik H. vpričo tožnika in

Helene Ž. delil parcelo št. 819 na licu mesta. Ker tega ni storil, je opustil potrebno pazljivost. Radi tega se tudi na to ne more opirati, da je v kupni pogodbi napisana mera kupljenega sveta 1602 kvadr. sežnja, tem manj, ker je geometer Henrik H. to število izračunil naknadno sam doma na podstavi katastralne mape, ki ne dokazuje lastnine glede površine.

Tožnik torej ni dokazal svoje lastninske pravice do spornega sveta, pač pa toženec. V tem pogledu je prvi sodnik zadevo pravnopomotno presodil.

Prizivu je torej bilo ugoditi in izpremenivši izpodbijano sodbo tožbeni zahtevek zavriniti.

Revizijo tožnikovo je c. kr. najvišje sodišče z razsodbo z dne 7. julija 1909 Rv. 283/9 zavrnilo iz razlogov:

Revizija smatra, da je pravno naziranje, na katerem temelji prizivna razsodba, toliko nepravilno, kolikor je tožnik parcelo št. 819/2 pridobil v onem obsegu in v onih mejah, ki so razvidne iz narisu v zemljiškoknjižni mapi, ker temelji tožnikova pridobitev v zaupanju na zemljiško knjigo.

Revizija ima toliko prav, kolikor zagovarja nazor, da ima lahko zemljiškoknjižna mapa, kakor oni del zemljiške knjige, ki je namenjen predočevati lego parcele, pri vprašanju, kakšna mora biti v naravi parcela, da se bo skladala z narisom v mapi, odločilen pomen, nima pa prav, če misli, da je v tožbenem zahtevku izražena pravica tožnika zaradi tega utemeljena, ker se sklada v tožbenem zahtevku zahtevana meja z narisom zemljiškoknjižne mape.

Tožnik namreč sploh nima pravice, sklicevati se na zaupanje v zemljiško knjigo, predvsem, ker zemljišča ni pridobil v zaupanju na zemljiškoknjižno stanje, in ker je izgubil varstvo zemljiške knjige po veliki nemarnosti.

V prvem oziru zadostuje omeniti, da je tožnik v postopanju na prvi inštanci sam navajal, da je sklenil kupno pogodbo temeljem katastralne mape in da je zemljišče pridobil v zaupanju na katastralno mapo. Katastralna in zemljiškoknjižna mapa pa nista eno in isto in nista istovetna pojma, nego sta različni po namenu in svrhi ter različni glede zakonitih naredeb o njih razvidnosti, popravi in nadzorovanju.

Če se prehaja v prizivnem postopanju na zemljiškoknjižno mapo, je to novo dejstvo, ki se prej ni navajalo in kakor novost po zmislu §-a 482 in 513 c. pr. r. tudi ne sme biti upoštevano.

Pa tudi drugonavedena pomanjkljivost ovira sklicevanje na zaupanje v zemljiško knjigo, ki obstaja v domnevi, da je to materialna istina, kar kaže zemljiška knjiga. Zaupanja v zemljiško knjigo torej ni tam, kjer je iz okolščin možno razvideti nepravilnost zemljiškoknjižnega stanu. Varstvo zaupanja v zemljiško knjigo je pa odreči tudi tedaj, kadar je pripisovati pomanjkanju navadne pazljivosti, ki jo je možno od vsakogar zahtevati, da se ni opazila razlika med zemljiško knjigo in dejanskimi razmerami. Tožnika je pa dolžiti, da ni bil tako pazljiv, kakor je bilo treba, kajti pomanjkanje najnavadnejše pazljivosti je to, če se on, ki glasom pogodbe z dne 30. junija 1903 zemljišča vložna št. 15 k. o. Želeče ni kupil po narisu mape, temveč po meri posesti in užitku prodajalke, ni prepričal, v katerem obsegu je prodajalka posedovala in uživala zemljišče. Izgovor, da ne zna slovenščine, je novota, in če se sklicuje na notornost neznanja jezika, je to tem dvomljivejše, ker je z ozirom na stan in izobraženost tožnika nemožno domnevati, da bi bil on podpisal listino, v nerazumljivem jeziku sestavljeno, ne da bi se mu bila zadostno raztolmačila njena vsebina.

Revizija je torej neutemeljena.

Ž.

d) Pravica do tožbe po §-u 158 o. d. z. je strogo osebna in je ne more izvrševati brez moževega izrecnega privoljenja njegov, zaradi zapravljivosti mu postavljeni skrbnik.

Zakonski mož kočar A je, odšedši leta 1901 v Ameriko, v začetku bil v pismenem stiku z ženo B, ki je bila doma ostala z dvema otrokoma (starima po 6 in 8 let), potem pa ni dal več glasu od sebe in se za rodbino ni več briga. Leta 1907 je podedoval po starših nekaj tisoč kron, in se ga je takrat postavilo pod skrbstvo zaradi zapravljivosti, ker se je bilo vsled dognanih poizvedeb bati, da to dedščino zapravi in rodbino prepusti bedi. Njegovim skrbnikom je bil imenovan dr. J.

Pozneje je kurandova žena porodila otroka, ki se je v krstne knjige zapisal zakonskim.

Skrbnik dr. J. je, poizvedši to dejstvo, vložil tožbo za neznano kje v Ameriki bivajočega oskrbovanca v zmislu §-a 158 o. d. z. in obenem predlagal nadvarstveno dovoljenje za to tožbo.

Pristojno varstveno sodišče je ta predlog zavrnilo.

Razlogi.

Pravica do tožbe po zmislu §-a 158 o. d. z. je tako izključno osebna, da se ne da potom posrednega, zakonitega pooblastila prenesti brez izrecne volje upravičenca samega, in torej posebno ne samo ob domnevi take upravičenčeve volje, kar se ravno v pričujočem slučaju predlaga.

Stvar je ta: ali upravičenec že sedaj ve o rojstvu tega otroka ali ne. Če ve, mora tekom treh mesecev sam uveljavljati s tožbo, za kar je možnost dana tudi iz Amerike; če ne ve nič o rojstvu tega otroka, njegova pravica do tožbe ne more zastarati. Iz sodnih spisov pa izhaja, da je žena B. svojega moža, kuranda A. o rojstvu otroka obvestila sama, torej bi se vložila tožba lahko brez tožbenih predpogojev, ne pravočasno ali brez tožnikove volje, in ni izključeno tudi, da bi se otroka spoznalo sodbenim potom nezakonskim, a pozneje bi upravičenec — tožnik — take tožbe in sodbe sploh ne hotel pripoznati, marveč bi zahteval, da otrok ostane zakonski; prišlo bi se tako z voljo tožbenega upravičenca naravnost v nasprotje.

Tudi z gospodarskega stališča nikakor ne kaže tvegati neprimernih stroškov, ki bi narasli tožniku proti njegovi volji. Nadalje izhaja iz sodnih spisov, da toženec (nezakonski oče) nima nobenega premoženja, in da bi torej tožnik tudi v tem oziru ne mogel doseči nobenega gmotnega uspeha ne za sebe, ne za otroka.

Rekurz skrbnika dra. J., ki je iz določb §-ov 138, 158, 159 o. d. z. izvajal, da pravica k tožbi po §-u 158 o. d. z. ni izključno osebna, ker se dovoljuje v §-u 159 o. d. z. izrecno tudi dedičem in po §-u 138 o. d. z. tudi nezakonskemu otroku samemu, in se pozival na vrhovnosodno razsodbo od 28. avgusta 1890 št. 9994 v zbirki 13.447, — je rekurzno sodišče zavrnilo in potrdilo izpodbijani sklep prvega sodnika iz njega popolnoma

umestnih razlogov, ker je po popolnoma jasnem in izrecnem besedilu §-a 158 o. d. z. pravica tožbe pridržana edinole zakonskemu možu, in to gotovo s posebnim ozirom na važne rodbinske nasledke, ki nastanejo vsled odrekanja zakonskega rojstva tako za otroka, kakor tudi za mater; to izhaja tudi iz določila §-a 159 o. d. z., v katerem je navedena pravica pridržana dedičem le za slučaj, da zakonski mož ni izrecno ali tihoma se odpovedal tej pravici in če bi dediči na svojih pravicah trpeli škodo; oporečna pravica moževa je torej strogo osebna, in se nikakor ne da njegova volja, zakonskemu rojstvu oporekati ali ne, nadomestiti z voljo njegovega skrbnika.

Vrhovno sodišče je v odločbi 3. februarja 1909 R VI. 25/9-1 izreklo:

Revizijskemu rekurzu se ob nedostajanju predpogojev §-a 16 ces. pat. 9. avgusta 1854 št. 208 d. z. ne ugodí, in se le pripomni, da je vsled zapravljivosti pod skrbstvo stavljeni A. še v poznem poletju 1908 glasom pričevanja priče Y iz Amerike poslal denar, dočim ni poverila, da je oskrbovanec odslej povsem neznanega bivališča, — da zaradi zapravljivosti pod skrbstvo stavljeni kurand ni brez osebne sposobnosti, da sam uveljavlja svoje iz §-a 158 o. d. z. pristojee mu rodbinskopravne zahtevke.

Dr. Fr. M.

e) Z dokazi po pričah podprta trditev tožnika v tožbi, da so zarubljeni predmeti njegova lastnina, ni dejanska navedba v zmislu §-a 396 c. pr. r., temveč zgolj pravna trditev in ne opravičuje zamudne sodbe proti tožencu.

Urša S. je vložila proti Antonu Ž. pri okrajnem sodišču v Rudolfovem tožbo v zmislu §-a 37 izvrš. r., trdeča, da so v izvršilni stvari toženca proti Neži S. zarubljeni in v rubežnem zapisniku z dne 23. oktobra 1908 natančnejše popisani predmeti tožničina last, za kar navaja priče Janeza, Antona in Nežo S. K naroku za ustno razpravo je bil toženi sicer redno in pravočasno vabljen, a ni prišel. Vsled tega je predlagala tožnica, sklicuj se na vsebino tožbe, zamudno rabsodbo.

Okr. sodišče je z rabsodbo 28. novembra 1908 opr. št. C 342/8 ugodilo tožbenemu zahtevku, glasečemu se: toženi

Anton S. je dolžan pripoznati, da je izvršba glede stvari, zarubljenih v rubežnem zapisniku z dne 23. oktobra 1908 pod tek. št. 5—10, nedopustna, toženi je dolžan dovoliti, da se izvršba popolnoma ustavi, ker bi se ustavila sicer na podlagi sodbe. Opiralo je rabsodbo na §§-e 396, 442 c. pr. r., ker je bilo dejanske navedbe tožnika glede pravnega spora, ki niso opovršene z danimi dokazi, šteti za resnične in je po dejanskih tožnikovih navedbah tožbeni zahtevek upravičen.

Toženec je izpodbijal to rabsodbo s prizivom radi napačne ocene tožbenih trditev ter dejanskega stanu in radi nepravega tolmačenja zakona in izvajal: tožnica trdi sicer v tožbi in ponuja tudi dokaz po pričah, da so zarubljene reči njena last, ne navaja pa naslova, s katerim si je last pridobila, ali načina, kako je prišla v posest zarubljenih predmetov. Tožnica v tožbi tudi ni trdila, da bi bila tožencu pred tožbo naznanila, da so zarubljeni predmeti njena last in da jih je pridobila na kak zakonit način. Navedla tudi ni nikakega drugega razloga, zakaj naj bi bila izvršba na dotične premičnine nedopustna in zakaj naj bi se razveljavila.

Tožnica je zastopala v svojem priobčilu pravno mnenje, da je njeno trditev, da so zarubljene stvari njena last, smatrati za dokazano, ker je toženec od razprave izostal.

Okrožno sodišče v Rudolfovem je z rabsodbo od 19. decembra 1908 opr. št. B c 148/8 ugodilo prizivu in tožbeni zahtevek zavrnilo iz razlogov:

Tožničina trditev v tožbi, da so zarubljeni predmeti njena last, ni nikaka dejanska navedba, marveč trditev pravnega razmerja med tožnico in dotičnimi predmeti. Ali pa to pravno razmerje v resnici obstoja ali ne, o tem bi imel sklepati sodnik šele na podlagi dejanskih navedeb, zadevajočih pravni naslov in način pridobitve. Takih dejanskih okolnosti pa tožnica sploh ni navedla; toženec tedaj, ker je izostal od naroka, s tem še ni priznal nikakih dejanskih tožri ičinih navedeb in je sodnikov zaključek, da je tožnica res lastnica zarubljenih predmetov, brez podlage.

Vrhovno sodišče je z odločbo dne 4. februarja 1909 št. R v VI 26/9 tožničino, na § 503 c. pr. r. oprto revizijo zavrnilo iz razlogov:

Če tudi ne gre tožbeni zahtevk na priznanje lastninske pravice, marveč le na izločitev baje tožnici lastnih predmetov, tako, da je lastnina predmetov le predpogoj tožbenega zahtevka, vendar to nič ne izpremeni stvari. Ker trdi tožnica, zahtevajoča izločitev zarubljenih predmetov iz izvršbe, da je lastnica predmetov, mora lastninsko pravico dokazati. Navesti mora dejanske okoliščine, iz katerih je moči sklepati na način pridobitve in na naslov lastnine. Trditev, da so zarubljeni predmeti tožničina lastnina, je le trditev pravnega razmerja tožnice k navedenim predmetom, z drugimi besedami, taka trditev ni dejanska navedba, marveč zgolj pravna trditev. Ta pravna trditev sama na sebi brez drugih dejanskih navedb pa ne zadošča, presoditi, koliko je podano pravno razmerje, na katero se naslanja tožba.

K.

f) Gostovanjski honorar, ki ni le del stalnih dohodkov stalno nameščenega uslužbenca, more se zarubiti le, ako je gostovanje končano in je nagrada dospela v plačilo.

C. kr. deželo sodišče v L. je s sklepom od 30. aprila 1909 dovolilo na predlog zahtevajočega upnika izvršbo potom rubeža zavezancu zoper podjetje »B. na D.« pristojne, najdalje dne 1. junija 1909 v plačilo dospelje terjatve na gostovanjskem honorarju v znesku 500 K več ali manj.

C. kr. višje deželno, rekuržno sodišče v G. je na rekurz zavezanca predlog zahtevajočega upnika zavrnilo, in to odločbo je vrhovno sodišče s sklepom od 30. junija 1909 o. št. R VI 184/9-1 potrdilo.

Razlogi.

Izvršilni predlog od 30. aprila 1909 označuje za izvršbeni predmet terjatev na gostovanjskih nagradah, ki gredo zavezancu nasproti podjetju »B. na D.« v znesku 500 K več ali manj, in zapadejo najdalje dne 1. junija v plačilo.

Ker izvršilni predlog niti sam ne trdi, da je zavezanec pri podjetju »B. na D.« stalno nameščen in da je nagrada le del njegovih prejemkov pri tem podjetju, onda izhaja iz tega, kakor že označba gostovanjski honorar kaže, da gre tu za odplačilo

storjenega dela ali opravljene službe, ki ga je presoјati po §-u 3 zakona od 29. aprila 1873 št. 68 dr. zak.; radi tega bi bilo dokazati, da je bilo za časa odločbe izvršilnega sodišča i delo že storjeno, to je gostovanje absolvirano, i odplačilo, to je honorar, že dospelо v plačilo. Niti prve, niti druge okolnosti ni izvršilni predlog navajal, nasprotno, rok dospelosti se je označil s 1. junijem 1909, torej z dnem, ki je izvršilnemu predlogu sledil.

Izpodbijani sklep rekurznega sodišča je torej v zakonu utemeljen, ter ga je bilo potrditi.

Dr. M. D.

Kazensko pravo.

Kdaj je ovaditelj odgovoren za kazensko ovadbo; v čem je malomarnost ovaditelja?

C. kr. najvišje kasacijsko sodišče je z razzodbo z dne 10. avgusta 1909 opr. št. Kr VI 153/9 na ničnostno pritožbo c. kr. generalne prokurature v obrambo zakona razzodilo:

Z razzodbo c. kr. okrajnega sodišča v Marenbergu z dne 14. aprila 1909 opr. šteв. U 75,9-5 in razzodbo c. kr. okrožnega vzklicnega sodišča v Mariboru z dne 19. maja 1909 opr. šteв. Bl 156/9-3, s katero je bil D. R. zaradi prestopka po §-u 487 k. z. krivim spoznan, kršil se je zakon; obe razzodbi se razveljavita zaradi ničnosti in D. R. se od obtožbe, vložene od zasebne obtožiteljice A. K., v zmislu §-a 259 št. 3 in 447 k. pr. r. oprosti in odveže od povrnitve pravnih stroškov v zmislu §-a 390 in 447 k. pr. r.

Razlogi.

A. G., posestnica v Janževem vrhu, je vložila zoper A. K., učiteljico v L., ovadbo zaradi grdega ravnanja z otroci (§ 420 k. z.). Pokazalo se je, da je ovadba neutemeljena. A. K. je bila od okrajnega sodišča v M. oproščena.

Tekom kazenskega postopanja zoper A. K. pride 6. marca 1909 povodom poizvedovanja žandarmski stražmoјster Janez P. tudi v hišo imenovane gospe A. G. Tu naleti na D. R., soproga G.-ove pastorkе.

D. R. vpraša Janeza P., če je res, da se vrše proti gdč. A. K. poizvedovanja radi pretepavanja otrok. Ko se mu to potrdi, reče

R., da on še nekaj ve o A. K. in da smatra za svojo dolžnost kakor član krajnega šolskega sveta to naznaniti. Na to pove D. R., da je od 14letnega šolarja Janeza G., sina gospe Antonije G., izvedel, da je šolar Ignac G. dobil od gdč. A. K. gulaš plačan, zato, da bi pri sodišču zanjo ugodno izpovedal. Pristavil pa je sam od sebe, da je Ignac G. lažnjiv in nezanesljiv dečko.

Žandarmski stražmojster je potrdil, da se je v okolici govorilo mnogo o tisti gulaševi zadevi in da so otroci to govorico raznesli. Žandarmski stražmojster popraša takoj Janeza G. in ta potrdi, da je resnično, kar je govoril D. R., — Ignac G. da mu je sam ta dogodek v naznanjenem zmislu pripovedoval. Ta pa je sedaj pripovedovanje Janezu G. tajil in povedal, da je on enkrat od Ane K. sicer gulaš dobil, ampak le zato, ker ji je drva nosil. Nikdar pa da ni Janezu G. pravil, da bi gulaš zato prejel, da bi za gdč. A. K. pri sodišču ugodno izpovedal.

Ko je bil potem Ignac G. v kazenskem postopanju zoper A. K. za pričo zaslišan, ni vedel nič zanjo obremenilnega povedati. Med tem pa je tudi delavcu Gregorju K. pravil, da mu je A. K. plačala gulaš za ugodno pričevanje; za to, da je drva vozil, pa mu je obljubila 1 K, a je ni plačala.

Na podlagi tega je vložila A. K. kakor zasebna obtožiteljica proti D. R. ovadbo zaradi žaljenja časti.

Okrajno sodišče v Marenbergu ga je spoznalo krivim prestopka po § 487 k. z. storjenega s tem, da je A. K. z zgoraj navedeno izjavo po krivem obdolžil hudodelstva zapeljevanja h krivemu pričevanju, ne da bi obdolžitev segala tako daleč, da bi dosegla znake hudodelstva obrekovanja po §-u 209 k. z. D. R. je bil obsojen v 14dnevni zapor in povrnitev stroškov.

Okrajno sodišče ni pripisovalo nobenega pomena zagovoru toženčevemu, da je stražmojstru tisto govorico le s tem namenom naznanil, da bi se stvar pojasnila in da bi stražmojster tudi o tem poizvedoval. Odločilno je bilo sodišču to, da se D. R. ni prepričal o istinitosti tistega naznanila in da tudi ni bil v stanu dognati resnice tiste obdolžitve. Okrajno sodišče je menilo, da si je moral D. R., če je le nekoliko pazil, biti svest, da je njegovo postopanje moglo zasebno obtožiteljico zaplesti v kazensko preiskavo in občutno žaliti njeno čast. D. R. je torej, če ne

namenoma, pa vendar lahkomišljeno ravnal in je torej podan subjektivni in objektivni dejanski stan po §-u 487 k. z.

Okrožno vzklicno sodišče v Mariboru je potrdilo obsodbo glede krivde, kazen pa izpremenilo v globo 30 K. Pritrdilo je popolnoma pravnemu stališču okrajnega sodišča in izreklo pravilno mnenje, da je tist, ki napravi ovadbo v zmislu §-a 36 k. pr. r. pred kazenskim zakonom le toliko odgovoren, kolikor se sum, ki ga izvaja iz okolnosti, izkaže zlobnim ali pa lahkomišelnim, — pri tem pa je to zakonu popolnoma odgovarjajoče načelo uporabilo tako, da je obtoženec meje dopustnosti prekoračil, češ, da bi moral svojo ovadbo previdneje izraziti. Baš opomba, da je Ignac G. lažnjiv in neverjeten dečko, sili k sklepanju, da obtoženec ni v dobri veri napravil ovadbe, ampak da samo iz malomarnosti ni spoznal njene neutemeljenosti.

Toda obe spodnji sodišči omejujeta obseg zakonito dovoljene pravice do ovadbe tako zelo, da bi se v takih mejah izvrševanje te pravice onemogočilo in bi se uničili najvažnejši pogoji uspešnega izvrševanja kazenskega prava. Kazenska odgovornost ne nastopi za poročila o osebnih opazovanjih, če ovaditelj ni imel subjektivnih pomislekov glede resničnosti podatkov, kakor je to izrekel kasacijski dvor v določbah zb. št. 640, 1828, 1991, 3094 in sicer tudi takrat ne, kadar se je na podlagi oblastvenih poizvedeb izkazalo, da ni kaznivega dejanskega stanu. Istinita poročila o tem, kar je kdo slišal ali videl, ne morejo veljati za obdolžitve.

Le samovoljni pristavki in prenaledbe so lažnjive obdolžitve. Da je Ignac G. povedal, da mu je Ana K. plačala gulaš, so sodišča smatrala za dokazano. To in nič drugega pa ni obtoženec povedal stražmojstru. Ne le, da obtoženec ni bil prepričan, da bi to pripovedovanje G.-ovo bilo neresnično, je marveč bil potrjen v svoji veri, da je to resnično še s tem, da se je to sploh govorilo. Da pa se morajo G.-ove navedbe le s previdnostjo uvaževati, je uvidel stražmojster iz tega, ker mu je obtoženec sam dečka G. opisal za lažnjivega in nezanesljivega. Obtoženec ni bil dolžan še dalje preiskavati, če se je gulaš res plačal v tem namenu, kakor ga je omenil G.

Za pravno presojo tega poročila merodajno je le to, če je G. dotično izjavo izrekel ali ne. Poizvedba o resničnosti je oblast-

vena zadeva in za resnico te povedbe je G. sam odgovoren; kajti o njem, provzročitelju izjave, je moči po pameti trditi, da si je nekaj, kar se v resnici ni zgodilo, izmislil in gdč. A. K. zaradi izmišljenega hudodelstva po krivem obdolžil. O tem, da bi bil obtoženec v smislu II. odst. §-a 493 k. z. razširjal razžaljenje, katero je storil G., se v smislu uvaževanja v odločbah kasacijskega dvora št. 2325 in 2979 ne more govoriti.

To naj zadostuje v dokaz, da sta spodnji sodišči od obtoženca terjali predaleč segajoče in intencijam zakona nasprotujoče zahteve, ko sta mu v krivdo šteli, da si ni poprej preskrbel popolne sigurnosti, če je Ignac G. govoril resnico, in mu nalogali izvršiti poizvedovanja, za katera ni bil niti zmožen, niti upravičen in katera je bilo baš vsled njegove ovadbe vršiti v to poklicanemu oblastvu. Obtožencu torej, oziraje se na ta stvarni položaj, ni moči očitati kaznive malomarnosti.

Bilo je torej po §§-ih 33, 292, 479 k. pr. r. kakor zgoraj razsoditi.

Dr. Franjo Rosina.

Izpred državnega sodišča.

V vojvodini kranjski so pri deželnozborskih volitvah v volilnih okrajih mestne skupine upravičena k volitvi samo v te okraje uvrščena mesta in trgi, ne pa tudi vasi, katere so s temi mesti in trgi združene v eno krajevno (selsko) občino.

C. kr. državno sodišče je s svojo razsodbo z dne 22. oktobra 1908 št. 420 vsled pritožbe kamniške mestne občine in drugov razsodilo:

Z odločbo c. kr. deželne vlade za vojvodino Kranjsko z dne 18. februarja 1908 št. 3488 se je kršila Blažu L. v mestnem deželnozborskem volilnem okraju Tržič-Radovljica in Kamnik priстоječa volilna pravica.

Dejanski stan.

Pritožba navaja:

Z razglasom z dne 31. decembra 1907 št. 6887-1907/pr. je c. kr. deželni predsednik v vojvodini Kranjski razpisal v zmislu

§§-ov 17, 18 in 19 volilnega reda za deželni zbor z dne 25. novembra 1898 dež. zak. št. 40 splošne volitve ter določil za volitve poslancev mest in trgov v volilnih okrajih, določenih po §§-ih 3 in 4 dež. volilnega reda, na dan 28. februarja 1908.

Podpisani župan mestne občine kamniške je imel po določbi §-a 24 ib. pravico in dolžnost sestaviti volilne imenike in pri tej sestavi ravnal se je po načelih, ki so vzakonjeni v kranjskem deželnozborskem redu, ter se oziral tudi na razsodbo državnega sodišča z dne 8. julija 1902 št. 215, ki je bila razglašena v št. 16 ukaznika c. kr. ministrstva za notranje stvari v l. 1902.

Po omenjenih načelih in cit. razsodbi ni nobene dvombe o tem, da je zakonodavec delil deželnozborske volilce v tri interesne skupine, namreč: v veleposestnike, meščane (tržane) ter kmete Vsaka skupina naj voli določeno število poslancev v obrambo svojih interesov. Vsak volilec voli le v eni skupini in sicer veleposestnik samo z veleposestniki, meščan (tržan) le z meščani in kmet samo s kmeti.

Navedene naj bodo samo v izgled določbe deželnozborskega reda §§-ov 3, 4, 20, 24, 27, 29 št. 2 in št. 4 tretji odstavek ter 31 zadnji odstavek.

Vse te našteje določbe govorijo jasno in določno samo o skupini mest in trgov, a nikoli o mestnih in tržnih občinah, in iz tega izhaja, da je zakonodavec hotel dati volilno pravico v skupini mest in trgov edino le prebivalcem teh mest in trgov, nikakor pa ne kmetskimi okoličanom, ki so morda v politično občino kakega mesta ali trga slučajno inkorporirani.

Župan je torej razgrnil za tozadevno deželnozborsko volitev dva imenika, katerih eden obsega imena kamniških meščanov, drugi pa imena volilcev, ki spadajo sicer k politični občini Kamnik, vendar niso meščani in stanujejo v okoliških vaseh.

Proti tej razvrstitvi volilcev v dve skupini se ni vložila nobena pritožba, zlasti ne od nobenega volilca iz kmečke skupine, ki so na ta način molče odobrili sestavo volilnega imenika.

Vložil pa je reklamacijo volilec v mestni skupini Valentin B., ki je reklamiral skoraj vse volilce, ki so bili vpisani v imeniku volilcev za kmečko skupino, ter zahteval, da se uvrstijo v volilni imenik za mestno skupino.

Omenjeno bodi, da pritožnik ni reklamoval za mestno skupino pod zapored. št. 5, 8, 9, 17, 18, 19, 22, 23, 24, 26 in 29 imenika volilcev za kmečko skupino imenovanih volilcev, kateri bi tedaj po mnenju pritožnika imeli ostati v imeniku volilcev za kmečko skupino in voliti v tej skupini. Ta edini pritožnik priznal je torej, da je župan popolnoma opravičen razgrnil tudi imenik volilcev za kmečko skupino.

Sopodpisani volilec v mestni skupini Blaž L. je pa vložil ugovor zoper vpis volilca Ivana E. v imenik mestnih volilcev, češ, da spada v imenik kmečkih volilcev.

Na to je c. kr. okrajno glavarstvo v Kamniku dne 9. febr. 1908 št. 2893 odločilo, da je vse volilce, ki so vpisani v imeniku za kmečki volilni okraj, vpisati v volilni imenik volilnega razreda »mesta in trgi«. Zadnji imenik se je pomnožil vsled tega odločila za **32** volilcev.

Ta odločba si je vzela za podlago v prvi vrsti pritožbo Franceta D. in drugov, dasi ni bila nikdar vložena pri mestni občini kamniški. Po §-u 25 deželnozb. volilnega reda pa bi jo bilo vložiti pri podpisnem županu, sicer ne more veljati za zakonit ugovor zoper volilni imenik.

Radi doslednosti je c. kr. okrajno glavarstvo seve zavrnilo tudi prej navedeno reklamacijo Blaža L.

Zoper odločbo c. kr. okrajnega glavarstva v Kamniku sta se pritožila podpisani kamniški župan in Blaž L., in c. kr. deželno predsedstvo kranjsko je z odločbo de int. 18. februarja 1908 št. 3488 razsodbo okrajnega glavarstva v polnem obsegu potrdilo iz razlogov I. instance in iz daljnih razlogov, oziroma odbilo pritožbo mestne občine in priziv Blaža L.

Volilni imenik, ki ga je sestavil mestni župan z uporabo zelene tiskovine za razred »kmetske občine« je s tem v svoji celoti razveljavljen in je nehal obstati.

Ta odločba c. kr. deželnega predsedništva kranjskega pa je protizakonita in ž njo so se kršile ustavno zagotovljene politične pravice pritožnikov in vseh kamniških meščanskih volilcev za kranjski deželni zbor.

Izpodbijana odločba v svojih razlogih sama potrjuje, da volijo na Kranjskem v deželni zbor v volilnem okraju mest in

trgov praviloma kraji, navedeni v §-u 3 dež. vol. reda, ne pa občine enakega imena, toda za Kamnik konstatuje izjemo, ki bodi upravičena po »skupnosti interesov« okoliških kmetov in kamniških meščanov, po neposredni stavbni zvezi mesta Kamnik z občinskimi deli Fužine, Kosiše, Ravne, Perovo, Žale in Zaprice in po dosednji 25letni praksi.

Vsi ti trije razlogi so nevzdržni. Zakonodavec je pripoznal posebne t. j. meščanske interese kamniških meščanov in radi tega je uvrstil mesto Kamnik v §-u 3 l. c. med ona mesta in trge, ki volijo posebne poslance mest in trgov. Prebivalci vprašljivih okoliških vasi imajo vse druge, namreč agrarne, gospodarske in stanovske težnje.

Kdor je zapisal stavek, da so vasi Kosiše, Ravne, Žale, Zaprice in Perovo z mestom Kamnikom stavbeno zvezane, ta ali ne pozna Kamnika ali pa je zapisal vedoma gorostasno neresnico. — Fužine tu ne pridejo v poštev, ker se njih volilcev ni izločilo iz meščanskih volilcev za deželni zbor.

En sam pogled v zemljiškoknjižno mapo že kaže, da je napominana »stavbena zveza« gola izmišljotina in leksikon občin za Kranjsko, izdelan po rezultatih popisa ljudstva dne 31. decembra 1900 in izdan od c. kr. centralne statistične komisije, je zanesljiva priča za to, da obstoji Kamnik iz mesta ter predmestij Graben, Podgora, Šutna in Novi trg, nasprotno so pa ostali deli politične občine kamniške vasi, in sicer so sledeči kraji vsak za-se svoja posebna vas: Kosiše, Ravne, Žale, Zaprice in Perovo. Kosiše in Ravne tvorita tudi še svojo posebno katastralno občino Kosiše.

V Kamniku obstoječa »Meščanska korporacija«, oskrbujoča milijonsko premoženje, katero je pred ustanovitvijo politične občine kamniške bilo v upravi mesta Kamnik, je zgodovinski dokaz za to, da k mestu Kamnik pač pripadajo predmestja Graben, Podgora, Novi trg in Šutna, ker le-tu se nahajajo hiše, kojih posestniki so solastniki premoženja »Meščanske korporacije«, kakor je vse to razvidno iz javne zemljiške knjige. Posesnikov v prej naštetih vaseh pa ni noben solastnik premoženja »Meščanske korporacije«.

Dosedanja 25letna praksa, ki je dopuščala okoliške vaščane k volitvi v mestni skupini, ne more odločevati, kajti merodaven

je le zakon. Dolgoletna krivica ne more postati politična pravica. Javno pravo ne pozna pridobitve političnih pravic potom pripostovanja.

Izpodbijana odločba je končno protizakonita tudi v tem oziru, da je potrdila odločbo c. kr. okrajnega glavarstva, ki je vsled tamkaj vložene pritožbe Franceta D. in drugih ex offo v smislu §-a 25 l. c. prepisalo volilce iz imenika kmečkih volilcev v imenik mestnih volilcev za deželni zbor. Zoper volilni imenik je dovoljena le reklamacija v zmislu §-a 25 l. c., katero je vložiti pri županu. — Tako prepisovanje vseh volilcev iz enega imenika v drugega presega daleč pravico do uradnih popravkov v volilnem imeniku, katero ima po §-u 25 zad. odst. l. c. c. kr. okrajno glavarstvo.

Predlog: C. kr. državno sodišče naj rzsodi, da v imenik volilcev za deželni zbor kranjski v mestni skupini Tržič-Radovljica-Kamnik ni vpisati volilcev vasi Kosiše, Ravne, Žale in Perovo, ki so sicer deli krajevne občine kamniške, nikakor pa ne deli mesta Kamnik. Izpodbijana rzsodba c. kr. deželnega predsedništva kranjskega torej ne ustreza zakonitim predpisom.

V protispisu se navaja:

Vprašanje, ali volijo v deželnozborskem razredu mest in trgov na Kranjskem samo v §-u 3 deželnozborskega volilnega reda navedani kraji ali pa zadevne selske občine, se po besedilu kranjskega deželnozborskega reda z dne 5. novembra 1898 d. z. šte. 40 samem ne da rešiti na način, ki bi popolnoma zadovoljeval pravno prepričanje. Dočim se namreč v §§-ih 3, 4 in 20 dež. vol. r. in v §-u 3 dež. r. govori o »mestih in trgih« ozir. o krajih, a ne o selskih občinah, pripoveduje § 9 dež. vol. r. v svojem 2. odstavku o občinah, ki so v volilni razred »mest in trgov« uvrščene, — to je neskladnost, ki morda na prvi pogled moti tembolj, ker je tudi v §-u 3 dež. r. v nasprotju z mesti in trgi govor le o ostalih občinah vojvodine kranjske.

Prevelike važnosti pa temu nesrečno izvoljenemu izrazu »občine« v imenovanih zakonovih določbah ni pripisovati.

Kar zadeva zlasti § 9 odstavek 2 dež. vol. r., ki je prišel v njo po noveli iz leta 1898, si je treba predočevati, da ta novela, kakor se iz zadevnih deželnozborskih razprav jasno razvidi, ni zasledovala drugega smotra, nego ustanoviti namesto prejšnjega

posrednega volilnega načina v volilnem razredu kmečkih občin neposredni volilni način. Kake druge izpremembe, zlasti izpremembe do l. 1898 veljavne volilne pravice mest, zakonodavec ni nameraval, ker bi bil sicer brez dvojbe besedilo §§-ov 3, 4 in 20 dež. v. r. izpremenil in v njem golo imenovanje mestnih volilnih krajev dopolnil s pristavkom besede »mestna oz. tržka občina« in namesto opetovanega izraza »kraj« izbral izraz »selske občine«, ki je na različnih mestih tega zakona (§ 20 odst. 4 št. 1) uporabljen, kjer gre za volilni razred kmečkih občin.

Vspričo take neskladnosti je k reševanju predmetnega vprašanja pritegniti »ratio legis« in iz nje izišlo prakso, kakor važna interpretacijska faktorja.

Misel zakona je brez dvoma ta, da se ustreže načelu interesnega zastopstva in loči torej mestno, pod drugimi življenjskimi pogoji in kulturnimi potrebami živeče prebivalstvo pri izvrševanju najodličnejše ustavne pravice od kmečkih krogov. — To načelo bi postalo povsem iluzorno, ako bi volilne pravice mest ne izvrševali volilci mest in trgov, marveč volilci dotičnih občin in ako bi bilo v posameznih, zadevnih, čez širno kmečko okolico raztegnjenih mestnih ozir. tržnih občinah možno majoriziranje mestnih volilcev po kmečkem prebivalstvu.

Duhu zakona ustreza sedanja praksa, ki se da nastopno označiti:

Za pravilo velja, da je v mestne volilne okraje uvrščeno — le v volilnem redu imenovano mesto ozir. trg, ne pa cela občina. Cela občina pripada mestnemu volilnemu okraju samo tam, kjer se teritorialno krije z v volilnem redu imenovanim mestom trgov; kjer pa tega ni, pripadajo občinski deli izven mesta ali trga dotičnemu kmečkemu volilnemu okraju.

To pravilo pa ima na Kranjskem v treh mestnih volilnih okrajih (Idrija, Kamnik in Metlika) svojo izjemo. S temi mesti namreč volijo tudi nekateri, zunaj pravega obmestja ležeči občinski deli, očitvidno radi tega, ker se njih interesi približujejo mestnim in so celo tako istovrstni, da se lahko govori o interesni skupnosti in torej tudi o pravici do skupnega zastopstva v deželnem zboru. Take izjeme morajo obstati pred duhom zakona in imajo svojo oporo v dolgoletni skušnji ter v zadevnih verifikacijskih sklepih kranjskega deželnega zbora.

Dočim stoje v drugih mestnih volilnih okrajih, kojih okoliš se ne krije z občinskim ozemljem, kakor na primer v Postojni, Krškem itd., maloštevilnim, tudi lokalno strogo ločenim mestnim volilcem nasproti kmečki, njih število daleč presegajoči volilci, se kaže, da v Idriji, Kamniku in Metliki s praviimi meščanskimi volilci sovoletči kraji po svojem številu prvim nasproti sploh ne pridejo v poštev, pač pa da stanujejo ti nemestni volilci v neposredni bližini in imajo ž njimi enakovrstne interese, iz katerih se je izjemna praksa izcimila.

Glede kamniške mestne volilne pravice bodi še posebej omenjeno, da obstoji občina Kamnik, kakor je to tudi iz razsodbe državnega sodišča z dne 9. julija 1902 št. 215 d. s. razvideti, iz delov: *A.* iz mesta Kamnika, t. j. iz mesta in predmestij Šutna, Novi trg, Podgora in Graben; *B.* iz neposredno na obmestje mejočih krajev: Fužine, Kosiše, Ravne, Perovo, Žale in Zaprice.

Do l. 1883 je volila cela občina Kamnik, torej ne samo mesto Kamnik s predmestji v mestnem deželnozborskem volilnem okraju. Šele ob zadnji deželnozborski volitvi je poskusilo mestno županstvo to dobroutemeljeno in neizpodbijano prakso prelomiti, ko je predložilo za občino Kamnik imenik mestnih volilcev (rúmena tiskovina) in poseben imenik kmečkih volilcev (zelena tiskovina). Pri tem se pa županstvo ni ravno držalo čiste ločitve med mestom s predmestji in ostalimi občinskimi deli, marveč je sprejelo med mestne volilce tudi volilce iz Fužin, čeprav ne pripade ta kraj k pravemu obmestju.

To postopanje glede Fužin je povsem upravičeno, kajti Fužine slede neposredno za Grabnom, njih prebivalstvo ima z onim mesta Kamnik čisto enake življenjske pogoje in interese. Enako pravico si pa smejo prisvajati tudi ostali zgoraj imenovani kraji ozir. občinski deli, kajti tudi oni mejijo — deloma z mestom stavbeno zvezani (Zaprice) — neposredno na mesto in njih prebivalstvo živi pod popolnoma enakimi pogoji, kakor ono mesta ozir. predmestij.

Odločba okrajnega glavarstva in »implicite« odločba deželne vlade se izpodbija zlasti tudi iz razloga, da je prvoimenovana odločba bila izšla vsled reklamacije Franceta D. in da ta reklamacija ni bila v zmislu §-a 25 odst. 1 dež. v. r. pri ob-

činskem uradu vložena, marveč neposredno pri okrajnem glavarstvu.

Ne glede na to, da je bilo okrajno glavarstvo brez dvojbe upravičeno, D-ovo vlogo smatrati za nadzorovalno pritožbo in jo rešiti, in ne glede na to, da je okrajno glavartvo imelo pravico že na podlagi §-a 25 zad. odst. dež. v. r. o D-ovem zahtevku odločevati, dale so glavarju tudi ostale, pravilnim potom vložene reklamacije zakonit povod k izpodbijani odločbi.

Če se naposled pritožniki za utemeljevanje svojega stališča sklicujejo še na takozvano »meščansko korporacijo«, ozir. hočejo pripadanje k njej spraviti v gotovo zvezo z mestno volilno pravico, se to sklicevanje nikakor ne more imenovati srečnim. Meščanska korporacija je namreč dejanski takozvano razredno premoženje, kojega niso morda vsi hišni posestniki mesta Kamnik in njegovih predmestij deležni, nego samo gotovo določeno število posestnikov takozvanih korporacijsko upravičenih hiš. Ako bi se pustilo posestnike korporacijsko neupravičenih hiš ob strani, bi se od županstva predloženi imenik mestnih volilcev zelo znatno znižal.

Tako razumevajoč duha zakona in naslanjajoč se na več kot 25letno neizpodbijano prakso, je deželna vlada tudi v dveh drugih, mestno volilno pravico zadevajočih reklamacijskih slučajih (Vrhnika in Lož) odločila.

Na javni ustni razpravi je zastopnik pritožbe pobijal interesno skupnost mesta Kamnika z njenimi predkrajji, tudi stavbena zveza je le pri Fužinah. — Protizakonita praksa ne more povzročiti priposestovanja volilne pravice že zaradi tega ne, ker pristojna volina pravica osebam, ne pa hišam; volilna pravica na novo dorasle generacije ni mogla zastarati Poudarjal je na to, da je izpodbijana odločba izšla vsled mnogotero napačne reklamacije; zlasti je mogoče vložiti reklamacijo po judikaturi državnega sodišča samo proti posameznim osebam in ne proti celemu volilnemu imeniku.

Zastopnik c. kr. notranjega ministrstva je najprej natančno razpravljal, da je najti v besedilu dež. volilnega reda in deželnega reda dokazov za razumevanje zadevnih mest v ožjem in širjem pomenu; praksa je torej iskala svoje navodilo

zunaj zakonodavnega besedila v načelu interesnega zastopstva in sporne mestne občine združevala in ločevala, kakor se je pač enakost interesov raztezala na mesto ožjega ali širjega pomena. V Kamniku pa ne obstoji ne samo med mestom in predkrajem Fužine, kakor pravi pritožba, ampak med mestom in vsemi predkrajmi odločna interesna istovetnost. Da stoje hiše meščanske korporacije samo v mestu v pravem pomenu, ne dokazuje ničesar, kajti korporacija obsega le gotove hiše mesta brez prostorne omejitve. Formalnih napak pri reklamacijskih odločbah ni; kajti ne glede na D.-ovo reklamacijo so bile tudi po obliki pravilne reklamacije predložene, in okrajno glavarstvo je vrhu tega upravičeno uradoma postopati, ker temu ni nobene meje po številkah.

Razlogi.

O priliki zadnje deželnozborske volitve v vojvodini kranjski je ces. kr. okrajno glavarstvo v Kamniku dne 9. decembra 1908 št. 2892 odločilo, da so v mestnem deželnozborskem volilnem okraju: Tržič, Radovljica in Kamnik k volitvi upravičeni ne samo volilni upravičenci mesta Kamnik, ampak vsi upravičenci selske občine Kamnik, torej tudi volilni upravičenci k tej občini pripadajočih vasi: Kosiše, Ravne, Žale, Zaprice in Perovo, da je torej napraviti samo eden vse volilne upravičence sel-ke občine Kamnik obsegajoči imenik. Obenem se je vsled tega odbilo reklamacijo Blaža L. radi prepisa Ivana E. iz mestnega volilnega imenika v imenik kmečkih volilcev, češ, da v selski občini Kamnik imenika volilcev kmečkih občin sploh ni in da vsi volilni upravičenci smejo voliti v razredu mestnih volilcev. To odločbo je deželna vlada dne 18. februarja 1908 št. 3488 potrdila.

Proti tej odločbi sta krajevna občina Kamnik in Blaž L. sub pr. 3. marca 1909 št. 118 vložila pritožbo pri c. kr. državnem sodišču. K pritožbi pa je legitimovan — le Blaž L. kakor volilec v mestu Kamnik, ne pa tudi občina Kamnik, ker ona sama v tem mestnem volilnem okraju ni upravičena k volitvi.

Odločba o pritožbi Blaža L. zavisi od tega, so li po v vojvodini kranjski veljavnem volilnem redu v mestnem volilnem okraju Tržič-Radovljica-Kamnik voliti upravičeni samo volilci mesta

Kamnik ali pa vsi volilci cele občine Kamnik, brez razlike, če pripadajo mestu Kamnik ali drugim deležem občine Kamnik.

Izrecne zakonite določbe o tem vprašanju nima niti deželni volilni red od leta 1861, niti sedaj veljavni volilni red od leta 1898.

Po prepričanju c. kr. državnega sodišča pa govorijo tehtni razlogi za to, da so v vojvodini kranjski v volilnih okrajih mestne skupini k volitvi opravičena samo v te okraje uvrščena mesta in trgi, ne pa tudi ostali, s temi mesti in trgi v eno občino združeni kraji.

Tako bi bilo najprvo po volilnem redu z dne 26. marca 1861, kajti v §-u 3 tega volilnega reda, ki govori o volitvi poslancev mest in trgov, omejili so se mestni volilni okraji na mesta in trge, ne pa na selske občine. Nadalje izreka § 9 odst. 2 tega volilnega reda načelo, da se kmetski volilni kraji sestavljajo iz v tem volilnem okraju ležečih občin, toda izvzemši po §-u 3 k volitvi poslancev opravičena mesta in trge. Iz tega je pač razvidno, da so iz kmetskih volilnih okrajev, ki so po sodnih okrajih sestavljeni, izvzeta le mesta in trgi, ker so samo ta po §-u 3 k volitvi poslancev v mestni skupini upravičena, ne pa cele občine, ki nosijo ime takega mesta in trga, torej posebno ne tisti v §-u 3 neimenovani kraji, ki tvorijo s takim mestom ali trgov eno občino skupaj. Dosledno določa § 20 v odstavku 3, da je v volilnem razredu mest in trgov volilne upravičence vsakega po §-u 3 v ta volilni razred uvrščenih krajev v eden volilni imenik vpisati, nasprotno pa odstavek 1 za kmetske občine, da je volilni imenik tega volilnega razreda sestaviti po selskih občinah

Tega pravnega položaja ni volilni red od leta 1898 nič izpremenil; kajti tudi ta uvršča v mestne volilne okraje samo mesta in trge, ne pa selskih občin; tudi on govori v §-ih 3, 4, 21, 24, 27, 29, 31, ki zadevajo mestne volilne okraje samo o »krajih«, ozir. o »mestih in trgih«, ne pa o občinah, tudi on ima v §-u 20 odst. 3 določbo, da je v volilnem razredu »mest in trgov« volilne upravičence vsakega po §-u 3 v ta volilni razred uvrščenega »kraja« vpisati v en volilni imenik, dočim je po odstavku 4 v volilnem razredu kmetskih občin volilne imenike sestaviti po selskih občinah.

Pomislike utegne vzbujati samo § 9 v odstavku 2, ki se v deželnozborskem volilnem redu od leta 1898 tako glasi, da v volilnem razredu kmetских občin, ki so omejene po sodnih okrajih (§ 7), — v dotičnih sodnih okrajih niso obsežene občine, ki so uvrščene v volilni razred mest in trgov. Namesto v deželnozborskem volilnem redu od leta 1861 rabljenega izraza »uvrščeni mest in trgov«, je tukaj postavljen izraz »uvrščene občine«. Toda iz tega ni moči izvajati, da je bila nameravana globoko segajoča izprememba, da naj bodo, ne kakor dosedaj v mestni skupini voliti upravičena samo mesta in trgi, ampak cele dotične selske občine, kajti določitev med mestnim volilnim okrajem se ne izvršuje v tem §-u 9, ampak v §-u 3. Ta pa uvršča v mestne volilne okraje, soglasno s §-om 3 dežel. vol. reda od l. 1861 samo mesta in trge, ne pa dotičnih selskih občin. Ravno tako, kakor v deželnozborskem volilnem redu od leta 1861 je tudi v onem od leta 1898 glede mestnih volilnih okrajev zmirom govor le o »krajih« ozir. mestih in trgih, ne pa o selskih občinah (§-i 3, 4, 20, 24, 29, 31). Iz tega se da sklepati, da je v §-u 9 odst. 2 volilnega reda 1898 rabljeni izraz »občine« samo netočen, ki na prejšnjem pravnem položaju ničesar ne izpreminja.

Tako razumevanje podpira smoter novega deželnozborskega volilnega reda od leta 1908, ki je bil edino le-ta, dosedanje posredno volitev v kmetских volilnih okrajih nadomestiti z neposredno volitvijo, nikakor pa izvršiti še daljnih izprememb.

To mnenje se uporablja tudi v praksi uradno, kajti, kakor je iz protispisa razvideti, je praksa ta, da obsegajo v vojvodini kranjski mestni volilni okraji le v §-u 3 imenovana mesta in trge, ne pa dotičnih selskih občin.

Selske občine pridejo torej načelno le tam v poštrev, kjer se pojmi mest in trgov ter selskih občin krijejo, z drugimi besedami tam, kjer obstoji selska občina le iz »mesta« ali »trga«, ne pa še iz drugih krajev. — Kjer pa obstoja selska občina iz mesta ali trga in vrhutega še iz drugih krajev, tam pa spada tudi po praksi samo mesto, oziroma trg v mestni volilni razred, dočim se uvrščajo drugi kraji v volilne okraje kmetских občin.

To je v praksi vodilo. V praksi pa to vodilo ni brez izjeme.

Zlasti naj velja taka izjema za Kamnik, ker se tukaj slovom v uvodu navedenih odločeb uvrščajo ne samo mesto Kamnik,

ampak tudi še z njim v eno selsko občino združeni kraji: Kosiše, Ravne, Žale, Zaprice in Perovo, torej cela selska občina Kamnik v mestni volilni okraj.

Po prepričanju c. kr. državnega sodišča vender ta izjema v zakonu ni utemeljena.

Po uvodu §-a 3 volilnega reda 1861 in 1898 je samo mesto Kamnik uvrščeno v mestni volilni okraj Tržič-Radovljica in Kamnik. Uvrščenje z mestom Kamnik v eno občino združenih krajev: Kosiše, Ravne, Žale, Zaprice in Perovo, pa gre preko zakona, pomeni nedopustno raztegnjenje zakona in ne samo ekstenzivno interpretacijo. Ali imajo ostali, z mestom Kamnik v eno občino združeni kraji: Kosiše, Ravne, Žale, Zaprice in Perovo takozvani mestni značaj, mari ne in ali so z mestom Kamnik krajevno zvezani mari ne itd., to ne odločuje; na vsak način niso, kar priznava tudi protispis, deli mesta Kamnik, ki je samo uvrščeno po §-u 3 v mestni volilni okraj: Tržič-Radovljica in Kamnik. Volilna pravica v tem mestnem volilnem okraju bi se mogla tem krajem, ki nesporno niso deli kraja mesto Kamnik, podeliti edinole po zakonu, nikoli pa po praksi uradov, katera vrhu tega ni bila v tem volilnem okraju nepretrgana. Iz dopisov c. kr. notranjega ministrstva z dne 8. oktobra 1901 št. 7377 in 1. novembra 1901 št. 8025, nadalje deželnega odbora kranjskega z dne 2. julija 1902 št. 188 je namreč razvidno, da so volile vasi Kosiše, Ravne, Žale, Zaprice in Perovo v deželnozborskih dobah 1893—1901 sicer v mestnem volilnem okraju, v deželnozborskih dobah 1861—1877 pa v kmetskem volilnem okraju Kamnik-Brdo.

Iz navedenih razlogov je prišlo c. kr. državno sodišče do prepričanja, da po volilnem redu od l. 1861 in l. 1898 z mestom Kamnik v eno občino združeni kraji: Kosiše, Ravne, Žale, Zaprice in Perovo ne pripadajo k mestnemu volilnemu okraju, in vsled tega se je moralo razsoditi, da se je z odločbo c. kr. vlade z dne 18. februarja 1908 št. 3488 Blažu L. v mestu Kamnik pristoječa deželnozborska volilna pravica kršila.

Književna poročila.

Dr. Hugo Hoegel: Die Einteilung der Verbrecher in Klassen. Leipzig, Wilhelm Engelmann, 1908.

Moderna kriminalistična šola je slednjič vendar izzvala tudi literarni odpor. Profesorja Birkmeyer (Monakovo) in Nagler (Basel) sta se lotila velikega podjetja; izdajata »Kritische Beiträge zur Strafrechtsreform« strogo v duhu klasične šole. Izmed avstrijskih pisateljev je v klasični šoli Hoegel (dunajski višji državni pravdnik) nedvomno na najsrajnejšem levem krilu. V oznanjeni knjigi, ki tvori drugi zvezek »kritičnih doneskov«, zbral je pod gorenjim naslovom v eno celoto 4, odnosno s samostojnim »uvodom« vred 5 razprav, ki so bile deloma že drugje natisnjene. V »uvodu« dokazuje s statistiko, da se za Avstrijo ne sme sklepati naraščanja kaznivosti, osobito ne glede deliktov in dobičkaželnosti. Pač pa kaže medsebojna primerjava števil obsojencev, ki so že predkaznovani ali prvokrat kaznovani, da število že kaznovanih raste, število prvokaznovanih pada. Ta pojav smatra pisatelj za dokaz, — da se preveč kaznuje in da so gotovi ljudski sloji, ki nimajo več prilike grešiti zoper kazenski zakon, že prenasajeni s predkaznovanci. Vse to pa še nikakor ne opravičuje mnenja, da stoji današnji kazenski zakon pred razsulom. —

Pod zaglavjem: »Razločevanje kaznivih po njihovem mišljenju« pravi pisatelj, da pride pri kaznivem dejanju pred vsem v poštve le-tega narava in teža, torej načelo generalne prevencije, glede storilca pa špecialna prevencija. Sodnik pa mora brezdvomno pričeti svoje delo pri dejanju, ne pri osebi; saj generalna prevencija vpliva tudi kakor specialna. Pisatelj dokazuje iz okolnosti, katere je za razloge pri odmeri kazni upoštevati, da se ozira tudi naš zastareli kazenski zakon na osebo storilčovo, prav kakor na storjeno dejanje, in zahteva, da ostane tudi v prihodnjem kazenskem zakonu zakonita uvedba razlogov, vpoštevalnih pri odmeri kazni, vendar odklanja mnenje, da bi se takim razlogom pripisovala nekaka matematična vrednost. »Pravica izredne milosti« je neumestna; ravno tako zistem nemškega kazenskega zakonika, da se storilcu priznajo »olajševalne okolnosti«. Pravo bi bilo le, da bi se kazenski nastavki ustanovili tako razdaljno, da bi se dalo i najlažje slučaje kršitve zakona v stavku kaznovati. Osobito naj bi veljalo to za izbero kazenskega sredstva v veliko večji meri, ko doslej.

Pisatelj razpravlja potem še vprašanje o povratnosti, o hudodelcih iz navade in o nepoboljšljivcih, ter pride do zaključka, da se v konkretnem slučaju ne da zlepa ustanoviti, kdaj je nastopila — navada, ali, od kdaj naprej je hudodelec — nepoboljšljiv. Zatorej ne kaže drugega, nego da se pusti v veljavi edino le pojem »povratka« za merilo kaznivosti; le na tej podlagi naj kazenski zakonik grozi progresivno z rastočim številom povratkov višje kazni. —

V tretjem poglavju piše o »mladostnikih«. Čisto napačno je ustanavljati nekaj poseben kazenski zakonik za mladostnike; saj ti niso iz

nikake druge snovi, nego njihovi starejši vrstniki. V zadnjih letih se je izcimil naravnost paroksizem oskrbovalstva (Fürsorgeparoxismus), ki »oskrbovalca — skoraj — zaduši!« — Največ mladostnikov, ki so postali kaznivi, niti ne potrebuje prisilne vzgoje od strani države, razen ako jim preti nravnostni pogin. Zato naj se uvede nepogojni odpust kazni za najlažje slučaje kršitve zakona sicer neoporečenih mladostnikov. Uvedbe pogojnega odpusta kazni ni priporočati, ker kaže statistika, da pogojna obsodba in pogojni odpust kazni le pospešujeta povratnost. Vprašanje rehabilitacije za Hoegla nima pomena, ker je sploh proti temu, da bi se s kaznijo združile tudi kake častne posledice kazni. Odločno pa je za to, da naj se obravnave zoper mladostnike vrše ob izključeni javnosti, in pa, da naj mladostniki kazen na prostosti le v samotnem zaporu prebijejo.

Četrto poglavje »nauk o rojenem hudodelcu« pobija Lombrosovo teorijo, ki je itak že splošno odklonjena. Zadnje poglavje je »skupina manjvrednežev«. Hoegel se protivi vednim poskusom psihijatrije, uvesti ta pojem tudi v praktično kazensko pravo; saj psihijatri še danes ne morejo dokazati »moral insanity« s patologično-anatomičnega stališča. Vsi izrazi, ki se uvajajo za ta pojem, kakor moralična slaboumnost ali anaestezija ali defektuoznost, etična imbecilnost, itd., niso nič drugega, nego neplodni poskusi stremjenja psihijatrov, spraviti čisto naravne, od posebne narave človeka odvisne pojave v vzročno zvezo z duševnimi boleznimi. To pa ne gre, da bi si smeli gotovi deklasirani hudodelci osigurati privilegirani način kazni, ko se proglase ali sami ali po svojih sorodnikih za — manjvredneže. Takisto nedopustno je, da bi dobivali hudodelci, ki krše zakon iz navade ali obrtoma, kakor manjvredneži privilegij, da polnijo norišnice. Ostane le ena rešitev tega perečega vprašanja: kazenski stavki naj se prilagodijo tudi kazenskim činom takih manjvrednežev, za katere je naš stari kazenski zakonik v svoji naivnosti pač pravo zadel, ko je ustanovil za olajševalno okolnost pri izmeri kazni, »ako je storilec slabe pameti«. Dr. M. D.

Dr. Joh. Georg Gmelin: Zur Psychologie der Aussage. II. Auflage. Mit einem Anhang über die gesetzliche Beseitigung des Zeugeneides. — Hannover, Helwing, 1909.

Ali se sme staviti namesto nesistematično izbranih osebnih izkustev glede problema psihologije izpovedbe — kaj pozitivnega? To vprašanje si je zastavil pisatelj, višji sodni svetnik v Stuttgartu, v prvem delu knjige. Dokaj obširna analiza izpovedbenih elementov — zaznava, zapamtenje, spomin, reprodukcija — ne nudi ničesar novega. Mestoma polemizuje z Williamom Sternom, bolj ali manj srečno. Po pravici obsoja ostro metodo zaslišavanja na podstavi vprašanj in predočitev, tako da priča niti ne pride dobro do besede (»durchgehende Methode«). Prav posebno zahteva, da se zaslišuje kolikor možno kmalu po zaznavi, in sicer takoj pod prisego, češ »da se pride v okom sugestijam«. Poznejšnja prisega ne velja, kajti samo napenjanje spomina ga še ne pripravi do pravilne funkcije. Ob zaključku tega poglavja namiguje pisatelj, da so imeli naši predniki najbrže le prav, ko so zahtevali praviloma za dokaz po dve priči, vendar uvodoma stavljeno

vprašanje potrjuje, češ kadar bode vse, kar priče izpovedujejo, po pravilih psihologije skrbno urejeno in preskušeno, onda se vrednost pričevanj ne bo zmanjšala, marveč povečala.

Drugo poglavje — »dodatek« to pač ni, ker je daljši od prvega glavnega dela — končuje z zahtevo: Proč s prisego! Zahteva sicer ni nič novega (glej Kaden: *Der Eid und das Recht auf Wahrheit*, Berlin 1895), pač pa je snov za to vprašanje prav lepo zbrana in predelana. Tudi za Nemško, ki ne pozna konfesionalne prisige v našem zmislu (nič križa in sveč ali tore, dvigne se samo desnica kvišku), velja, da ima prisega poleg svetnega elementa tudi še verski element (konec formule se glasi: »so wahr mir Gott helfe!«). To pa ni opravičeno: v kulturnih državah moral bi vsak državljani že samo iz socialno-etičnih ozirov služiti po svoji najboljši vesti in vednosti izvedbi resnice in tako podpirati skupnost v proseh prosvete. Zato proročuje pisatelj, da emancipacija od prisige priče ne izostane dolgo za — civilnim zakonom. Že danes je pa državi odrekati pravico, da bi smela verski moment v prisegi izrabljati v državne svrhe t. j. k prisegi siliti. To je proti svobodi vesti. Torej boj ne samo zoper pojavljajoče se stremljenje po rekonfesionalizovanju prisige, ampak tudi zoper prisego sploh! Namesto nje naj stopi vzgoja državljana k resnicoljubnosti.

Vsa pisateljeva izvajanja — v tem oznanilu knjige sem mogel navesti le najvažnejše misli — so pač dokument časa. Druga pa je, ali bi se mogli praktiki zadovoljiti z odpravo prisige. Človek je in ostane človek; zato bi bila po mojih mislih odprava prisige za pravosodje pravcata — katastrofa.

Dr. M. D.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. oktobra 1909.

— (Osebnosti vesti.) Imenovani so: predsednik okrožnega sodišča v Celju A. pl. Wurmser in podpredsednik dež. sodišča v Gradcu W. vit. Karnitschnigg za dvorna svetnika na dosedanjih službenih mestih; tit. viš. dež. sodišča svetnika Fr. Andolšek v Ljubljani in A. Liebisch v Mariboru za viš. dež. sodišča svetnika na dosedanjih službenih mestih; dež. sod. svetniki: dr. M. Travner v Ljubljani, K. Nadamlenzki in L. Prettner v Celovcu, dr. G. Wokaun in dr. J. Fraidl v Mariboru za viš. dež. sodišča svetnike na dosedanjih službenih mestih; okr. sodnika J. Sterger in A. Kokol v Mariboru za dež. sod. svetnika na dosedanjih službenih mestih; sodnik viš. dež. sodišča graškega dr. M. Dolenc in sodnik dr. Fr. Pompe v Krškem za okr. sodnika na dosedanjih mestih. — Odvetnika sta postala dr. A. Bratkovič v Slov. Gradcu in dr. K. Sturm v Črnomlju. — Umrli je dne 23. pr. m. odvetnik dr. I. M. Hribar v Ljubljani.

— († Dr. Fran Vrbanić.) Dne 26. pr. m. je zadela hrvatski narod, vzlasti pa hrvatsko vseučilišče, bridka izguba. Umrl je v Zagrebu prof. dr. Vrbanić, ki je bil skoraj 40 let učitelj-voditelj vseučiliški mladini, sicer pa neumoren med prvimi raznimi delavci za politični, kulturni in gospodarski napredek svojega naroda. Porojen l. 1847. v Gospiću, je l. 1870. dovršil prayoslovno akademijo v Zagrebu, a l. 1872. bil promoviran na dunajskem vseučilišču. Takoj l. 1874. je bil na novem vseučilišču v Zagrebu imenovan za profesorja trgovskega in meničnega prava ter potem izbran 4krat za dekana in 2krat — izjemna čast — za rektorja. Bil je jako plodovit znanstvenik in publicist. Njegove tri vobče hvaljene znanstvene knjige so o udrugarstvu, o meničnem in trgovskem pravu. Manjših razprav narodno-ekonomske in statistične vsebine je nebroj. Aktiven politik se je odlikoval po čistem značaju. „Mjesečnik“ za oktober mu je posvetil nekrolog iz peresa urednika prof. dr. Šilovića.

— (Umrl) je dne 19. avgusta t. l. na tragičen način v Gradcu vpo-kojeni vseučiliški profesor dr. L. Gumpłowicz, star 71 let. Leta 1875. se je habilitoval na graškem vseučilišču, kjer je postal l. 1882. izvanreden in l. 1893. reden profesor. Vzlasti v zadnjem desetletju je zaslovel po svojih učenjaških delih. Navajamo: „Philosophisches Staatsrecht“, „Rechtsstaat und Sozialismus“, „Der Rassenkampf“, „Grundriss der Soziologie“, „Oesterreichisches Staatsrecht“, „Die soziologische Staatsidee“, „Soziologische Essays“. „Geschichte der Staatstheorien“, „Das Recht der Nationalitäten und Sprachen in Oesterreich-Ungarn“, „Verwaltungslehre“. Prof. Gumpłowicz, Poljak, je bil originalen v zasebnem in znanstvenem življenju. Priboril si je ugled in častno mesto preko klikarstva, ki ga dolgo ni hotelo pri-poznati. Danes velja za prvega znanstvenega sociologa. Njegova sociološka dela so prevedena na mnoge tuje jezike, nekatera druga dela so bila po večkrat izdana. Ob njegovi smrti je nemška žurnalistika rada poudarjala, da je Gumpłowicz širil slavo „nemškega imena“ tudi preko oceana.

— (Notarske zbornice) so imele dne 11. pr. m. shod svojih odposlancev na Dunaju. Zastopanih je bilo 25 zbornic s 1026 notarji, izostale so le 3 zbornice s 30 notarji. Zbor se je posvetoval o reformi notarskega izpita, o disciplinarstvu in o notarski tarifi. Izvolil se je odbor, ki naj skoro enoglasno storjenim sklepom pripomore do veljave.

— (Vseučilišče v Lipskem) je pred kratkim praznovalo 500let-nico svojega obstanka. Ker se je ob tej priliki poudarjalo, da je Karel IV. pol stoletja pred univerzo v Lipskem bil ustanovil v Pragi nemško visoko šolo, zavrača to češki „Pravnik“ tako-le: Prvo nemško predavanje v Lipsku je bilo šele dne 24. oktobra 1687 in sicer je tedaj prvikrat predaval nemški Christian Tomasius o tem, „kako daleč treba v življenju posnemati Francoze“. Torej 278 let po otvoritvi ni bilo s stolic vseučilišča lipskega slišati iz ust predavateljev niti besedice nemške!

— (Imena mesecev pa uradni spisi). Odkar je za Dalmacijo nova jezikovna odredba v moči, dobivajo izvendalmatinski uradi dopise ne v italijanskem, ampak v hrvaškem jeziku. Tak dopis dal mi je pred kratkim povod k tem vrsticam.

Imena mesecev navajajo se v pismeni slovenščini le redkokdaj v narodnih izrazih (prosinec, svečan, sušec, itd.), v hrvaščini pa — uradno in izvenuradno — skoraj brez izjeme. Izobražen Slovenec čita brez dvoma hrvaške spise, ne da bi mu delalo to težave. Če mu kak izraz na mah ni razumljiv, najde se vsaj njega pomen iz vsebine stavka. Drugače pa je z imeni mesecev: veljača, ruján, ožuják itd. Niti koren teh izrazov ne da razbrati njih pomena, niti se — vsaj z večine ne — ne more iz stavka ali vsebine zlepa določno izvajati, kateri mesec je v mislih. Treba seči po »rječniku«. — Pa glej spaka, tam stoji, n. pr. ruján = kimavec, lipanj = rožnik, itd. In če nisi trden v slovenskih izrazih, pa hajd! zopet po koledarju s slovenskimi imeni... To je zamuda časa, ki se ob današnji naglici uradovanja — vsaj pri večjih sodiščih, ki imajo dosti opravka s hrvaškimi spisi — ne sme podcenjevati. Toda pride še druga sitnost. Nekatera imena mesecev se glase v slovenskem in hrvaškem jeziku popolnoma enako, pa — pomenijo različne mesece (prosinec = slovenski januar, hrvaški december; listopad = slov. november, hrv. oktober). Že oče Bleiweiss je pisal v svojih »Novicah«, da je čudno, ko Hrvat svojo deželo zadnjega prosinca zapusti in prvega prosinca na Slovensko pride. Ako se ob čitanju na tako morebitno zameno mesecev ne misli, nastanejo kaj lahko neskladnosti ob rešitvi spisa, ki dadó brez potrebe več ali manj pisarij. Pa že sama zavest, da se utegne pripetiti pomota, ni prijetna, osobito ako se imena mesecev kar križem ponavljajo in baš od teh zavisi razumevanje vsebine spisa.

Mislím torej, da ni neupravičena želja, takim neprilikam priti v okom tako, da naj se piše v uradnih spisih imena mesecev i v slovenščini i v hrvaščini le po obliki, ki je iz latinščine prevzeta. Srbi in Bolgari itak že tako pišejo (prav tako tudi Rusi), zakaj pa ne bi bilo Slovincem in Hrvatom mogoče?

Ljudstvu naj se slobodno pusti, da govori po stari šegi. Ampak v uradnih spisih iščimo poleg preprostosti sloga tudi brezdvobene jasnosti. Noben preiskovalni sodnik pač ne vzame izpovedbe kake stare ženice dobesedno v zapisnik, češ to se je zgodilo tisti petek pred Marijinim oznanjenjem, ali predzadnjo kvaterno sredo itd., itd.; vsakdo ugotovi dan po — koledarju in ga zapiše v splošno razumljivi obliki. S tem se narodu ničesar ne jemlje. Ravno to pa velja tudi za imena mesecev, bodisi v slovenščini, bodisi v hrvaščini.

Zatorej nasvetujem, da naj pričnejo uradniki obeh narodov v uradnih spisih rabiti izključno le imena mesecev po latinskih izrazih. Vzajemno razumevanje slovenskih in hrvaških spisov se s tem brez dvoma pospeši. In to naposled tudi nekaj velja. Morda se zavzame kdo za ta nasvet tudi v »Mjesečniku«? Dr. M. D.

»Slovenski Pravnik« izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva »Pravnika« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 26. oz. 22.

e) Z dokazi po pričah podprta trditev tožnika v tožbi, da so zarubljeni predmeti njegova lastnina, ni dejanska navedba v zmislu §-a 396 c. pr. r., temveč zgolj pravna trditev in ne opravičuje zamudne sodbe proti tožencu	290
f) Gostovanjski honorar, ki ni le del stalnih dohodkov stalno nameščenega uslužbenca, more se zarubiti le, ako je gostovanje končano in je nagrada dospela v plačilo	292
Kazensko pravo.	
Kdaj je ovaditelj odgovoren za kazensko ovadbo; v čem je malomarnost ovaditelja?	293
4. Izpred državnega sodišča.	
V vojvodini kranjski so pri deželnozborskih volitvah v volilnih okrajih mestne skupine upravičena k volitvi samo v te okraje uvrščena mesta in trgi, ne pa tudi vasi, kateri so s temi mesti združene v eno krajevno (selsko) občino	296
5. Književna poročila	308
6. Razne vesti	310

Dr. Ed. Volčič v Novem mestu (Kranjsko)

je za društvo „Pravnik“ v Ljubljani uredil ter se dobivajo pri njem in pri knjigotržcih naslednje pravne knjige:

a) knjige slovenske:

Civilnopravdni zakoni z obširnimi slovenskim in hrvatskim stvarnim kazalom, nad 900 strani, vez. à K 8.—.

Dopolnilo Civilnopravnim zakonom za leta 1906 do 1909 K 1.20.

Odvetniška tarifa od 11. dec. 1897 in 3. junija 1909, določila o rabi slovenskega in hrvat. jezika pred sodišči, sodne pristojbine, broš. à K 1.80.

Nova odvetniška tarifa od 3. junija 1909 s alfab. stvarnim kazalom K —80.

Nova odvetniška tarifa v obliki stenskega plakata K —80.

Zakoni o javnih knjigah, I. in II. del, vez. à K 6.—.

Zakoni o javnih knjigah, I. del, vez. à K 3.20.

Zakoni o javnih knjigah, II. del, vez. à K 3.20.

Tabela o zemljiškoknjižni kolokovnici K —60.

Zakon o dovoljevanju poti za silo, s pojasnili à K —40.

Pristojbinske olajšave ob konverziji hipoteknih terjatev, à K —80.

Predpisi o razdelbi in ureditvi ter o zložbi zemljišč, à K 2.—.

Predpisi o obrambi poljščine, à K —80.

Kazenska določila iz teh predpisov, à K —20.

b) knjige hrvatske:

Zakoni o javnim knjigama I. dio (A), vez. à K 3.60.

Zakoni o javnim knjigama I. dio sa II. dijelom (slovenski), ukupno vezano à K 6.—.

Zakon o dozvoljavanju prijekih puteva, sa tumačem, à K —40.

Tabela o zemljišničkoj biljegovini, à K —80.

Jezikovna naredba za Dalmaciju od 26. aprila god. 1909, à K —08.

Društvo „Pravnik“ v Ljubljani izdaja mesečnik „Slovenski Pravnik“, v katerem so slovenski in hrvatski članki pravne vsebine; list stane 10 K na leto.

Isto društvo je izdalo še naslednje pravne knjige:

Kazenski zakon, uredil dr. J. Kavčič, vez. K 5.60.

Kazenskopravdni red (postupnik), dr. J. Kavčič, vez. K 6.—.

Izvršilni red (ovršni postupnik) uredil Iv. Kavčnik, K 7.—.

Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštneemu povzetju, tako da se k navedenim cenam priračunijo le resnični in poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 h poštne v gotovini ali v poštnih znamkah.